

TROMS fylkeskommune

ROMSSA fylkkasuohkan

GUOVLLULAŠ OVDDIDANPROGRAMMA ROMSII 2004

GUOVLLULAŠ OVDDIDANPROGRÁMMA ROMSII 2004

Almmuheaddji:

Romssa fylkkasuohkan, Guovllulaš ovddidanetáhta, 9296 Romsa
Telefovdna 77 78 80 00, Telefákssa 77 78 80 01

e-poasta: regional tromsfylke.no

Interneahtta: <http://www.tromsfylke.no>

Grafálaš buvttadeapmi: Lundblad Media AS, Romsa

Illustrašuvnnat: Lundblad Media AS, Romsa

**Guovllulaš ovddidanprográmma Romsii lea deaddiluvvon birasustitlaš
báhpáriin.**

Jorgalan sámegillii: Davvi girji O.S.

SISDOALLU

1. FYLKKADIKKI MEARRÁDUS	4
1.1 Ovdasánit.....	5
1.2 Guovllulaš Ovttasbargoforum Romsa (RST).....	5
2. GUOVLLULAŠ OVDDIDANPROGRÁMMA ROMSII 2004 (RUP)	6
2.1 Fylkkasuohkana sadji guovllulaš ovddidandoaimmaheaddjin, guoibmevuodabargu ja ovttasbargošiehtadusat.....	6
2.2 Maid sisdoallá guovllulaš ovddidanprográmma.....	7
2.3 Guovllulaš ovddidanprográmma doaimmat.....	7
2.4 Ovttasbargoproseassa	7
2.5 Gaskaoamit/hálddašeapmi/guovllulaš lassiarvu.....	7
2.6 Innovasjon Norge duvdosat	10
2.8 Ulbmilat ja bođusstivrengogádat	10
2.9 Našuvnnalaš dási oasi dáfus	10
1. <u>Prográmma. Gealbu</u>	
1.1 FoU/alit oahppu/eavttut guovllulaččat laktásuvvon gealboovddideapmái.....	10
1.2 Joatkkaoahpahus – hástalusat bargomárkanovddideami ja bargomárkanfápmoárbbu ektui	12
2. <u>Prográmma. Ealáhusovddideapmi</u>	
2.1 Rámmaeavttut ja dábálaš gaskaoamit ealáhusain	13
2.2 Eanadoallu	14
2.3 Guolástan- ja mearradoallu	15
2.4 Lotnolasealáhusat.....	16
2.5 Petroleuma.....	16
2.6 Eará industriija ja bálvalusealáhusat	17
2.7 Mátkkošteapmi.....	18
3. <u>Prográmma. Logistihkka ja infrastruktuva</u>	
3.1 Álggaheapmi	19
3.2 Fievrridaninfrastruktuva	19
3.3 Riddogoziheapmi	20
3.4 Govdazierbmi.....	20
4. <u>Prográmma. Nana guovllut</u>	
4.1 Guovddášstrategiija ja báikegottit	21
4.2 Ceavzilis ovddideapmi	22
4.3 Kultuvra.....	25
4.4 Vuodđoeavttut almmolaš suorggis	27
1. MIELDDUS: Nuppástuhttin/Ođđahutkan; oktasaš bijus gaskal Romssa fylkkasuohkana (TFK) ja InnovasjonNorge(IN).....	23
2. MIELDDUS: Deavdi njuolggadusat suohkana ealáhusguoski fysalaš infrastrukturdoaimbajuide	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1. Fylkkadikki mearrádus – fylkkaráđi čuovvoleapmi

Fylkkaráđi Guovllulaš ovddidanprográmmaevttohusa Romsii 2004 – 2007 meannudii fylkkadikkis juovlamánu 8.b. 2003.

Fylkkadikki mearrádusa čuovvoleapmái mearridii fylkkaráđđi juovlamánu 17.b. 2003 dán:

1. Guovllulaš ovddidanprográmma 2004 várás, fylkkasuohkaniidda guovllulaš ovddideami rámma váldojuogadeapmái, kap. 551 poasta 60, dohkkehuvvo.
2. Bidjosiid ja strategijaid vuoruheamit leat RUP 2004-2007 ja Guovllulaš Ovttasbargoforuma Romsa ja Romssa suohkaniid árvalusaid vuodul.
3. Guovllulaš ovddidanetáhtas lea čuovvolanovddasvástádus, oktan áššemeannudemiin, RUP 2004 ektui.
4. Guovllulaš ovddidanetáhta ráhkada loahpalaš RUP 2004 dokumeantta, dan mielde mo fylkkadiggi meannuda RUP 2004-07, ja doaimmaheaddjiid árvalusaid ja duvdosiid kvalitehtaváfisteami ja divudemiid ektui.

Romssa fylkkasuohkan
Cuonjománu 20.b. 2004

Ragnhild Movinkel
Fylkkaráđđi ealáhusa ovddas

1.1 Ovdasánit

Guovllulaš ovddidanprográmma Romsii 2004 lea ráhkaduvvon Guovllulaš ovddidanprográmma Romsii 2004-07 vuodul. Guovllulaš Ovttasbargoforum Romsa lea árvalusaid ja oaiviliid ovddidan RUP 2004:ii. Fylkkaráđđi meannudii RUP 2004 juovlamánu 17.b. 2003.

1.2 Guovllulaš Ovttasbargoforum Romsa (RST)

Knut Werner Hansen, Plána- ja ealáhuslávdegoddi, Romssa fylkkasuohkan
Britt Skinstad Nordlund, Plána- ja ealáhuslávdegoddi, Romssa fylkkasuohkan
Ragnhild Movinkel, Plána- ja ealáhuslávdegoddi, Romssa fylkkasuohkan
Strategalaš jođihanjoavku Romssa fylkkasuohkan, Stein Ovesen bokte
Gaska-Romssa Guovlluráđđi, Berg suohkana sátnesođiheaddji Arne Bergland bokte
Mátta-Romssa Guovlluráđđi, Hárstá suohkana sátnesođiheaddji Hallvar Hansen bokte
Davvi-Romssa Guovlluráđđi, Ráissá suohkana sátnesođiheaddji Torbjørn Evanger bokte
Sis Mátta-Romssa Guovlluráđđi Siellatgieldda suohkana sátnesođiheaddji Ivar Prestbakmo bokte
Báhccavuona, Gálsa ja Romssa Guovlluráđđi, Gálsa suohkana sátnesođiheaddji Hanny Ditlefsen/Romssa suohkana várresátnesođiheaddji Britt Sofie Illguth bokte
Sámediggi, Osvald Grønmo bokte
NHO Troms, Knut Wilhelmsen bokte
Statens vegvesen Region Nord, Tor Hugo Brox bokte
Innovasjon Norge Troms, Asbjørn Rasch bokte
Aetat Troms, Gudny Karlsen bokte
Romssa guolástandirektoráhta, Steinar Larsen bokte
Romssa Fylkkamánni, Vilgunn Gregusson bokte
Fylkkamánni, birasgáhttenossodat, Trond Skotvold bokte
Fylkkamánni, eanandoalloossodat, Berit Nergård Nyre bokte
Fylkkamánni, oahpahuossodat, Eivind Braastad Jensen bokte
Romssa guolástanfatnasiidorganisašuvnnaid ovddasteaddji, Arvid Ahlquist bokte, Troms Fiskarfylking
Eanandoalloorganisašuvnna Romssas, Romssa Boanddaid ja Smávvalolaččaid searvi, Gunn Langaas bokte ja Romssa Boanddaidsearvi, Asgeir Slåttnes bokte
LO Troms, Jan Elvheim bokte
Romssa allaskuvla, rektor Ulf Christensen bokte
Hárstá allaskuvla, rektor Inger Aksberg Johansen bokte
Romssa Universitehta, rektor Jarle Aarbakke bokte

Čállingoddi: Guovllulaš ovddidanetáhtta, Romssa fylkkasuohkan

2. Guovllulaš ovddidanprográmma Romsii 2004 (RUP)

2.1 Fylkkasuohkana sadji guovllulaš ovddidandoaimmaheaddjin, guoibmevuodabargu ja ovttasbargošiehtadusat

Stuorradiggedieđáhusas nr. 19 (2001-2002) *Nye oppgaver for lokaldemokratiet - regionalt og lokalt nivå/odđa doaimmat báikkálaš demokratiijii – guovllulaš ja báikkálaš dásis*: báhkkođuvvo ahte fylkkasuohkan galgá váldit jodiheami ja dárbbášlaš álgagiid guovllulaš guoibmevuodaid ovddideamis. Fylkkasuohkana sadji guovllulaš ovddidandoaimmaheaddjin deattuhuvvo garraseabbot go ovdal.

Fylkkaplána okta bajit mihttun lea ahte

- Romssa fylka galgá ovddiduvvot nannedettiin guovllulaš demokratiija. Fylkkasuohkana ovttasordnejeaddji ja guovllupolitihkalaš sadji galgá šaddat eambo oidnosii ja čielgaseabbun.

Fylkkadikki mielas lea sávahahttin ja ávkálaš ovttasbargat earáiguin guovllulaš ovddidanbarggus. Fylkkadiggi lea čielgasit cealkán ahte iešguđetlágan barggu ovttasbargošiehtadusain šaddet guovddážis fylkkasuohkana guoibmevuodabarggus.

Fylkkadiggi lea dasto nannen ahte¹ fylkkaplána ja ekonomiiaplána leat bajit stivrendokumeanttat ovttasbargošiehtadusaid bargguide ge, ja fylkkasuohkana oassi dahje "bijusbealli" lea laktásuvvon guovllulaš ovddidanprográmmii ja ekonomiiaplánii.

Fylkkadiggi áigu ovttasbargguin olahit beavttu doaibmačoavdimis ovttasordnedettiin resurssaid. Seammás ferte demokrátalaš deasttaid váldot vuhtii; politihkalaš vuoruheamit fertejit dahkkot politihkalaš dásis, ja josgo čađahanovddasvástádusa definerejuvvo. Málle ferte laktásuvvot olles politihkalaš ja hálddahušlaš vuogá dahkii, ja das ferte vuhttot ollisvuodájurddašeapmi. Fylkkasuohkana sadji guovllulaš ovddidandoaimmaheaddjin ferte gustot riikkaidgaskasaš suorggis ge.

Fylkkaplána nanne ahte áigeguovdilis ovttasbargoguoimmit leat ee. suohkanat, Sámediggi, stáhtaetáhtat, DjO-birrasat, alit oahppoásahusat, ealáhusat ja bargoorganisašuvnnat. Ovttasbargobealit gullet dáid šiehtadusaide ekonomalaš ja gelbbolaš gaskaomiiguin. Geat leat šiehtadusain mielde lotnašuvvá, earret eará fáttáid ektui ja mo doaimmaheaddjit sáhttet leat veahkin.

Lea juo ovttasbargošiehtadus gaskal Sámedikki ja Romssa fylkkasuohkana. Šiehtadus Sámedikki ja Romssa fylkkasuohkana gaskkas lea laktásuvvon fylkkaplána čuovvovaš bajit ulbmilii:

- Sihkarastin dihtii guovllulaš girjávuođa ássama ja eallinvuogi dáfus, galgá min oktasaš kulturárbi, sihke dáža, sámi ja kveana, biddjot vuodđun buot servodatsurggiid ovdánahttimii. Kulturpolitihka ja álbmotdearvvasvuodabargu galgá leat veahkin lasihit álbmoga eallinkvalitehta.

¹ Fylkkadiggeáššit 49/02 ja 63/02.

Šiehtadusa vuoruhansuorggit leat laktásan *kultuvrii ja gillii, guovllulaš ovdáneapmái ja davviguovloovdáneapmái*. Buoriduvvo fuomášupmi ee. sámi gillii, oahpahussii, kulturmuithálddašeapmái, museaide, girjerádjosiidda, kulturguovddážiidda, guovllupolitihkkii jna.

Sámi servodagaid ja ealáhusaid ovddideami dáfus, de čuovvoluvvo šiehtadus "Ovttasbargošiehtadusaid" poasttas, ja strategalaš duvdosiin Innovasjon Norges fitnodatlaš doaimmaid ektui.

Dasto leat ovttasbargošiehtadusat gaskal Romssa fylkkasuohkana ja Innovasjon Norge, gaskal fylkkasuohkana ja suohkaniid govdafierbmeviiddideami dáfus ee. šiehtadusat mátkkoštanfitnodagaiguin ja ealáhusgárddiiguin. Ráhkaduvvojit velá ovttasbargošiehtadusat iešguđet belliiguin mánggalágan proševttaid ja doaibmabijuid čadaheamis ja ruhtadeamis.

Ođđa ovttasbargošiehtadusain leat barggu vuolde. Šiehtadusat mat dahkkojit ja galget leat mielde stuorát gaskaoapmesurggiid operatoraiguin nugo omd. Innovasjon Norge ja LU. Dasto ráhkaduvvojit dán áigodagas šiehtadusat erenoamáš dehálaš doaimmaheaddjiiguin, nugo Dutkanráđiin ja SIVA:in.

2.2 Maid sisdoallá guovllulaš ovddidanprográmma

Guovllulaš ovddidanprográmmas 2004 leat njeallje prográmmasuorggi, dain golmmas guorrasit fylkkaplána váldofáddái; Gealbu, Ealáhusovdáneapmi ja Logistihkka ja infrastruktuva. Njealját prográmmasuorgi,- Nana guovllut gullet fylkkaplána fáttáide muđui.

2.3 Guovllulaš ovddidanprográmma doaimmat

- Čájehit oktavuoda gaskal fylkkaplána bajit ulbmiliid ja vuoruhansurggiid ja strategijaid.
- Vuoruhit oktasaš strategijaid guovllulaš doaimmaheaddjiide.
- Čielggadit makkár operatoraide fylkkasuohkan juohká gaskaomiid stáhtabušehta prográmmakategoriijain 13.40, Regional- og distriktpolitikk.
- Identifiseret eará ovttasbargo gaskaoapmedoaimmaheaddjiid.
- Prográmma doaibmá strategalaš duvdosin dasa mo Innovasjon Norge geavaha fitnodatlaš gaskaomiid ja gileovddidanruđaid.

Prográmma bidjá eavttuid ovddidit ulbmiliid ja boađusstivrenguogádagaid.

2.4 Ovttasbargoproseassa

Guovllulaš ovddidanprográmma Romsii 2004 bargu vuodđuduvvo dan bargui mii lea dahkkon Guovllulaš ovddidanprográmmas Romsii 2004-07. Guoski vuoruhansuorggit leat čielggaduvvon dan váikkuhanbijuid ektui, mii galget stivrejuvvot guovllulaš ovddidanprográmma bokte. Eará ulbmilat ja vuoruhansuorggit čuvvojuvvojit fylkkasuohkana ekonomiiaplánas. Guovllulaš Ovttasbargoforum Romsa (RST) lea vuoruhemiide ovddidan oaiviliid, mat ovdánbohtet RUP 2004:s.

2.5 Gaskaoamit/hálddašeapmi/guovllulaš lassiárvu

Gaskaoamit ja resurssat mat oktiordnejuvvojit RUP Troms 2004 bokte, leat guovllulaš ekonomalaš ovddidanoamit, resurssabijuid sierranas ovddidandoaimmaheaddjiin ja politihkalaš váikkuheamis nuppástuhttit rámmaeavttuid dan njealje

prográmmasuorggis ja fylkkaplána ” oassi našuvnnalaš dássi”. Ovttasbargu RUP rápmaid siskkobealde iešguđet doaimmaheaddjiid gaskkal galget lasihit guovllulaš árvvu.

Guovllulaš ovddidanprográmma mearrida prográmmasurggiid ja čielggada guovllulaš ovddidanomiid operatoraide, dasto čalmmustuvvo ovttasbargo gaskaoapmedoaimmaheaddjiid ekonomalaš bijuin.

Nugo guovllulaš ovddidandoaimmaheaddji galgá fylkkasuohkan hálddašit gaskaomiid geatnegahtti guoibmevuodas ealáhusaiguin, váikkuhandoaimmaheaddjiiguin, priváhta servviiguin, oahppoásahusaiguin ja suohkaniiguin, ja Sámedikkiin.

Ekonomalaš gaskaomiid váldooassi, mii biddjo guovllulaš ovddidanbargui lea stáhtabušehta gaskaoamit, prográmmakategoriija 13.50, Guovllulaš ja guovllupolitihkka, poasta 551.60 doarjja fylkkasuohkaniidda guovllulaš ovddideapmái. Ruđat galget leat veahkkin ollašuhhtit guovllulaš ovddideami, erenoamážit gealbolasihemiid siste, nuppástuhttimiid, entreprenorvuodaid, álggahemiid, innovašuvnnaid ja ealáhusaid ođđahutkamiidda, ja heivehemiidda dása.

Dasa lassin galgá Romssa fylkkasuohkan bidjat ekonomalaš gaskaomiid ekonomiijaplánas ealáhusulbmiliidda ja dasa láchit dili daidda (Ealáhusfondii, guolástansuvddusfondii, govdafierbmáfondii).

Vulobeale tabealla čájeha iešguđet gaskaomiid ja operatoraid. Tabealla lea vuodđuduvvon gustojeaddji prográmmakategoriijaide, namahusaide ja joavkkuide jagis 2003. RUP njealjejageáigodagas soitet dát nuppástuvvot ja/dahje muddejuvot.

<i>Gaskaoapmi Operatorat</i>	<i>Gealbu 2004</i>	<i>Ealáhus- ovddi- deapmi 2004</i>	<i>Logistihkka ja infra- struktuvra 2004</i>	<i>Nana guovllut 2004</i>	<i>Submi</i>
Bijut fitnodagaid guvlui: Innovasjon Norge Troms "Ásahanprográmma" inv.doar./fitnodatovdd. doar. massánfoandajohtu.					72 118 200
Guovllulaš láchin ealáhus- ovddideapmái (kap 551.60): Láhčit doaibmajuid (Guov.Ovd.etáhtta) Suohkanlaš ovddidanfoanddat (K) Nuppástuhttin/ ođasithutkan (Guov.Ovd.etáhtta./Innovasjon Norge) Riikaoasseovttasbargu (LU) Interreg IIIA (Guov.Ovd.etáhtta)	4 141 840	5 853 904	3 520 564	7 390 492	20 906 800 11 000 000 14 765 000 4 000 000 5 000 000
Submi doarjja, (rápma kap. 551.60)					127 790 000
Fylkkasuohkanlaš ekonomiijaplána - ovddidanbargu: Guolástanfsuvddusfoanda (Guov.Ovd.etáhtta) Govdafierbmefoanda (Guov. Ovd.etáhtta.) Ovttasbargošiehtadusat (Guov.Ovd.etáhtta + eará) Ealáhusfoanda (Guov. Ovd.etáhtta) Fievrridandoarjja Gávpedoarjja Fylkkasuohkanlaš ekonomiijaplána/ doaibma:					0 14 000 000 5 000 000 6 000 000 8 000 000
Eará gaskaoapmedoaimmah.: -Sámi Ovd.foanda/Sámediggi -Aetat -Fylkkamánni -Suohkanat -eará operatorat					

2.5.1 Ruhtadanoasit

Guovllulaš lassiarvu oktiibuot guoibmevuodas bohtá ovdán jahkásaš RUP:as. Váldonjuolggadus go prošeavttaid ja doaibmabijuid áigu ohcat RUP badjel, lea uhcimusat 50% iežas oassi.

2.6 Innovasjon Norge duvdosat

Ealáhusovddideapmi oktan vuoruhansurggiid prográmmaiguin biddjojit Innovasjon Norge strategalaš duvdosin dán áigodagas. Seamma guoská guoskevaš bijussurggiide mat prográmmas muđui leat čállon. Strategalaš duvdosat bohtet ovdan rukses čállagiin 2. prográmmas, Ealáhusovddideamis.

2.8 Ulbmilat ja boađusstivrenguogádat

Gielda- ja govludepartemeanta eaktuda ahte fylkkasuohkanat ieža ráhkadit ulbmil- ja boađusstivrenguogádaga, oktan dovdomearkkaiguin ja boađusgáibádusaiguin mat vástidit fylkkaplána guovllulaš ovddideami ulbmiliid. Dán mielde galget ráhkaduvvot dievaslaš ulbmil- ja boađusstivrenguogádat Romssa fylkkaplána 2004-2007 vuodul ja ovttas guoibmevuodain.

2.9 Našuvnnalaš dási oasi birra

Oassin iešguđet fáttáide čujuha fylkkaplána makkár oktavuodát leat guovllulaš ja našuvnnalaš politihka gaskkas ” oassi našuvnnalaš dásis”. Dát almmustahtta dehálaš čuoggáid politihkalaš váikkuheapmái ja dialogii gaskal guovllulaš ja našuvnnalaš eiseválddiid. Njealjejagáš RUP ollašuttimii ferte geahččat iešguđet ulbmiliid, vuoruhansurggiid ja strategiijaid ovttas fylkkaplánas ” oassi našuvnnalaš dásis”. ” oassi našuvnnalaš dásis” ovdanbohtá Guovllulaš ovddidanprográmmas 2004-07 iige leat mielde Guovllulaš ovddidanprográmmas 2004.

1. Prográmma: Gealbu

Fylkkaplánaulbmil:

- Infrastruktuvra galgá guovdilastot vuodđun Romssas guovllulaš ovddideami: Gilvonávccalaš oahppo-, dutkan- ja ovddidanbirrasat galget ain ovddiduvvot.

1.1 FoU/alit oahppu/eavttut guovllulaččat laktásuvvon gealboovddidemiide

Vuoruhansuorggit:

1. DjO-bijut riikaoasis ferte loktejuvvot našuvnnalaš dásái.
2. Ferte buoridit rápmaeavttuid ovddidit ođđa bargosajiid ásaheami ektui máhttoárjjalaš ealáhusain.
3. Ferte bargat nu ahte davvinorgga ealáhusat eanet go dál vuodđuduvvojit dábálaš dutkama geavahussii. Ferte lasihit ealáhusaid gealbobidjuid ja DjO-beroštumi.
4. Riikaoasis ferte ásaht stuorát ekonomalaš oalgeváikkuhusaid DjO-barggus.
5. Ovttasbargu gaskal ealáhusaid, gealboásahusaid ja almmolaš eiseválddiid ferte ovddiduvvot, sihkarastin dihte govllu iešguđetge dásis máhttoresurssaid ealáhuslaš vuoittu guvlui.
6. Fylkka DjO-ásahusat fertejit ovddidit máhttogaskkusteamiset ja oktavuodáidaset olggosguvlui.
7. Lasihit ovttasbarggu ránnjáfylkkaid DjO-birrasiin.

8. Fertejit nannoseabbo čatnastagat gaskal duohtagealbbu – formála gealbbu.
9. Ferte nannet ja deavdit allaskuvllaid ja guovllulaš DjO-birrašiid.
10. Fylkka gáiddusoahppofálaldagat fertejit joatkašuvvot.
11. Ferte nannet realfágalaš ja teknologalaš oahpu Romssa Universitehtas ja fylkka allaskuvllain.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijat; 1.1 DjO/alit oahppu:

1	<p>a) <i>Bargat lasihit dutkama vuoruheami ea.ea. surggiin nugo bioteknologiija, ođđa mearrašlájaid biebمامis, latnja -eana teknologiija, galbma-dálkkádat teknologiija, energiteknologiija ja petroleumteknologiija davviguovlluin. (Geahča vel 2.6 fáttá,7. vuoruhansuorgi)</i></p> <p>b) <i>Bargat lasihit DjO-bijuid circumpolara guovllu šaddogilvimis.</i></p> <p>c) <i>Lasihit ovddidanbarggu vuoruheami mii laktásuvvo máhttobirrašiid čohkagelbui.</i></p> <p>d) <i>Ásahit ovttasbargošiehtadusa Norgga Dutkanráđiin.</i></p>
2	<p>a) <i>Álggahit málleovddidanjoavkku vai smávva ja gaskasturrosaš fitnodagat sáhttet ávkástallat guovddáš DjO-ruđaiguin fitnodagas, vaikke dain illá lea alcceseaset iešruhtadanvejolašvuohta.</i></p>
5	<p>a) <i>Fertejit sihkarastot arenat alit ohppui, dutkamii, dutkangaskkusteapmái ja ovddidanbargui, mat doibmet dego (šaldi)huksejeaddjin gaskal báikegottiid ja gealbobirrašiid.</i></p> <p>b) <i>Joatkit ja čuovvolit deaivvadanbáikkiid ásaheami/ovttasbargoforuma ovddideami gaskal guovlluráđiid ja gealbobirrašiid fylkkas, gos lonohallá vásáhusaid ja ovddida gealbbu.</i></p> <p>c) <i>Oažžun dihtii ovttasbarggu/fierpmádaga áigu Romssa fylkkasuohkan vuoruhit iežas (šaldi)huksejeaddji saji.</i></p> <p>d) <i>Vuoruhit petroleum-gassateknologiija davviguovlluin ovddidan dihte nana gealbobirrasa davvin.</i></p> <p>e) <i>Lasihit almmolaš doarjjaortnegiid atnima, nu ahte ealáhusain leat ekonomalaš návccaid jođihit DjO.</i></p>
7	<p>a) <i>Ovddidit oahppostrategiijaid riikaoasseperspektiivvas DjO:s ja oahpus, mas suorggit nugo petroleuma guovdilasto. (Vrd 2.5 fáttá, 2b strategiija).</i></p>
8	<p>a) <i>Lasihit vuoruheami ja ovttasbarggu guoski doaibmajijuid ovddideamis, mat ovddidit bargiid ja bargoohciid gealbbu, ea. ea. nannet aktásumiduohtagealbbu – formála gealbbu l.</i></p>
9	<p>a) <i>Ferte addit guoskevaš joatka- ja lasseoahppofálaldagaid alit oahppan olbmuide.</i></p>
10	<p>a) <i>Vai biđgejuvvon oahppofálaldagaid ollašuttimii fertejit guovllut kártet ja čielggadit iežaset dárbbuid ja jearaldaga. Govdafierbmi lea dás dehálaš reaidun.</i></p>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid:
 Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Finnmarkku ja Nordlándda fylkkasuohkanat, Romssa fylkkamánni, Aetat, Innovasjon Norge, Norgga

Dutkanráđđi, UiTø, fylkka allaskuvllat, duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat muđui ja NHO/ealáhusat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

1.2 Joatkkaoahpahus – hástalusat bargomárkanovddideami ja bargofápmodárbbu ektui

Vuoruhansuorggit:

1. Ovddidit incentiivaid, nugo ea. ea. UiTø Diehtoguovddáš, buoridan dihte besten fysihkkii, matematihkkii ja realfágii oppalaččat ja dearvasvuodásuorggis daid fágaide maida lea uhccán ohcamat bargofápmojearaldagaid ektui. Movttiidahttit ja dihtomielalazžan dahkat dáid oahppoválljemiid ektui. Dát ferte gustot buot dásiin vuodđoskuvllain allaskuvllaide ja universitehtaide.
2. Joatkit bargguin iešguđet doaimmaheaddjiiguin prošeavtta siste "Nuorra entreprenorvuolta" ja joatkit allaskuvla/universitehtadásis entreprenorvuoda oahppofálaldagain.
3. Vuoruhit guolástan- ja biebmanuoski fágaid oahpahusa ja buoridit máhtu ja áddejumi sálašmeannudeamis ja guollekvalitetha seailuheamis.
4. Nuorat fertejit dovdat guovlluseaset ealáhusstruktuvrra, ja makkár vejolašvuodát eahpedábalaččat välljen dagaha. Erenoamážit guoská dát nieiddaide, dearvasvuodafágas sihke nieiddaide ja gánddaide.
5. Láhčit buoret dili nuoraide geat bohtet suohkaniin gos ii leat joatkkaskuvlafálaldat.
6. Láhčit dili nu ahte oahppoásahusat ja doaimmat sáhttet nannet oktavuoda ja diehtujuohkima juohkehaččii, mahkáš NHO guoibmevuodaevttohusaid.
7. Fitnodagaid ferte ávžžuhit áddet man ávkkálaččat leat og olbmos alit oahppu, nannen dihtii oktavuodaid gealbobirrasiidna.
8. Ealáhusat berrejit ovttas allaskuvllaiguin čielggadit oahppomodulaid njuolga heivehuvvon márkana dárbbuide.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijat; 1.2

Joatkkaoahpahus/bargomárkanovddideapmi ja bargofápmodárbu:

Vuoruhansuorgi	a) Álggahit ovttasbarggu ja fierpmádatásaheami gaskal bargoaddi- ja bargiorganisašuvnnain ja Romssa fylkkasuohkana oahppofálaldagaid oppalaš hástalusáddejumiin ja heivehemiin.
1	b) Álggahit doaibmabijuid mat bálkáhit nuoraid geat välljejit realfágaid.
4	a) Ferte bestet duodjeealáhusaid fágaoahpahusa bokte, berrešii árvvoštallat ásahit oktasaš oahpahuskantuvrra duodjai davvin. b) Joatkit ovttasbargguin skuvllaide-ealáhusaid gealbolasihemiin vai lassána dihtomielalašvuolta báikegottiide/vejolašvuodaide. Láhčit dili ásahit riika- ja riikaviidosaš fálaldagaide mat leat laktásuvvan báikkálaš ja guovllulaš ovdamuniide.
5	a) Dárbbáša doalahit ja nannet doaibmabijuid mat gusket skuvllaide- ja asttuáiggebirrasiidna Joatkkaskuvlla nuoraide, ánnas daidda oahppiide geat eai oro ruovttus.

8	<p>a) <i>Nannet gaskavuodaid gaskal duohta- ja formála gealbbu, bargat vai sáhtta ávkástallat viidáseappot bargoohciid duohtagealbbu vejolašvuodaid ektui.</i></p> <p>b) <i>Láhčit dili riikkaidgaskasaččat/olgoriikii vuvdon (eksport) jurddašuvvan oahppovejolašvuodaide mas lea guovddázis giella, márkán, kulturáddejupmi norggalaččaid ja olgoriikka oahppiide.</i></p>
----------	--

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiiid: Joatkkaoahpahusaid dáfus lea Romssa fylkkasuohkanis erenoamáš ovddasvástádus láhčit doaimma ja álgahemiid. Eará doaimmaheaddjit leat guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Finnmarkku ja Nordlándda fylkkasuohkanat, Aetat, Innovasjon Norge, LO, oahppo- ja ovddidanbirrasat ja NHO/ealáhusat.

Resurssavuoruheamit: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

2. Prográmma. Ealáhusovddideapmi

Fylkkaplánaulbmil:

- Galgá láhčit dili ovddidan guovllut, ođđahuktás ja gilvonávccalaš ealáhuseallimiid.

2.1 Rápmáeavttut ja dábálaš gaskaoamit ealáhuseallimis

Vuoruhansuorggit:

- 1) Áicat áigodatovdáneami Romssa fylkkas álbmotlaš ovdánemiid ektui.
- 2) Cavgilit guovddáš dássái jus doaimmabijut álbmotlaččat erenoamáš hejot čuhcet ealáhusaide Romssas mánggalágan áigodatovdánemiid geažil.
- 3) Joatkit ovddidit guovllulaš ovddidangealbbu máhttohukseamiid bokte, strategalaš guovllufierpmádagaid bokte, riikkaidgaskasaš prográmmaid searvamiid bokte ja guovllupolitiikalaš váikkuhemiid bokte riikkaidgaskasaš deaivvadanbáikkiin.
- 4) Ávžžuhit fitnodagaid ovttasbargat riikkarájáid rastá ja ođđa márkánvejolašvuodaid guorahallat.
- 5) Ávžžuhit ásahit guovllulaš ođasmuvvanvuogádagaid/ealáhusgihpuid.
- 6) Ovddidit guovllulaš gaskaomiid dego vuodđun Romssa ealáhusovddideapmai.
- 7) Doaimmabijut njulget gealbbu, barggaheaddji, ođasmuvvan ja ođđaásahemiid guvlui ferte heivehuvvot guovllulaš diliide ja eavttuide.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiiat 2.1; Rápmáeavttut ja dábálaš gaskaoamit ealáhusain:

3	a) <i>Romssa fylkkasuohkan galgá ovttasbargoguimmi bokte leat šaldihuksejeaddjin ja duvdin nu ahte arenáid, birrasiid, oktavuodaid ja lihtuid ásahuvvojit ja ovddiduvvojit.</i>
5	a) <i>Ovddidan dihte eanet guovllulaš iđasmuvvanvuogádagaid /ealáhusgihpuid ja hutkás ealáhusbirrasiid, fertejit ealáhusaid, almmolaš doaimmaid ja gealbobirrasiid gaskasaš deaivvadanbáikkid ásahuvvot.</i>

	b) <i>Vai lassána ođasmuvvamat, de fertejit vel iešguđet ealáhusaid gaskasaš čanastagat/ealáhusgihpagat ávžžuhuvvot ja doaibmabijut ealáhusaid rastá vuoruhuvvot.</i>
6	a) <i>Ovddidit ovttasbarggu gaskal Romssa fylkkasuohkana ja eará gaskaoapmeguimmiiguin, maiddái Sámedikkiin.</i> b) <i>Jus bargoaddivat lassána Romssas, de galgá Romssa fylkkasuohkan bargat nu ahte álggahuvvojit buhhtedeaddji ortnegat mat deivet justa fylkka ealáhusaid.</i>
7	a) <i>Ealáhusat fertejit váikkuhuvvot oaččudit eanet alit oahppan olbmuid, go dát soaitá lasihit Djo dási.</i> b) <i>Fylkka áсахanoahpahas galgá ain vuoruhuvvot ja ovttasbargu barggaheaddjiid hárrái galgá joatkašuvvot.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Finnmárkku ja Nordlándda fylkkasuohkanat, Romssa fylkkamánni, Aetat, Innovasjon Norge, Barentsčállingoddi, duktan-, oahpahas- ja ovddidanbirrasat, ealáhusgárddit ja NHO/ealáhusat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

2.2 Eanandoallu

Vuoruhansuorggit:

- 1) Ovddidit márkanheivehuvvon eanandoalu Romssas, mii sáhtta ávkkástallat daid ovdamuniid mat mis leat davvin. Dát mearkaša láchit ovddidemiid, sihke árbevirolaš eanandolluide go smávva doaimmaide.
- 2) Ovddidit areálapolitihkalaš váikkuheami mii sihkarastá guhkesáiggi rogganveara ovttagaid.
- 3) Bidjat fuomášumiid hástalusaid sierralágan buktagiidda juohkašumiiguin oktavuodas.
- 4) Fylkka vuovderiggodagat galget hálldašuvvot nu ahte sáhtta lasihit murremiid. Báikkálaš vuovdebuktagiid adnu ja nálástupmi galgá lasihuvvot, sihke árbevirolaš muorraávdnasiidda, vuovdeárjaatnui, ja ođđa adnosurggiide.
- 5) Ráissávuonas galgá leat guovddážin muorraindustriija.
- 6) Váldit vuhtii boazodoalloberoštumiid sihkarastit eanan- ja guohtuneananvuđo.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiijat 2.2; Eanandoallu:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Láchit ođđa ovddideapmái buktagiid ja sierrajoavkkuid, dakko viiddásat náláštuttit borramušaid smávva mahtodathámis, vai mearkagálvvuid sáhtta ráhkadit.</i> b) <i>Láchit luondugeavaheami ovdamuniid ávkkástallamiidda, meahccevaljiid buorebut ávkkástallat, lasihit ja buoridit buđetbuvttadeami, lasihit muorje- ja ruotnasiid buvttadeami ja ovddidit ekologalaš eanandoalu.</i> c) <i>Joatkit gealbofálaldagaiguin mat leat njulget vuodđobuvttadeaddjiide, lonuheaddjiide ja smávva mahtodathápmásaš borramušbuvttadeaddjiide oaivvilduvvon.</i> d) <i>Álggahit doaibmabijuid ávžžuhan dihte ovttasdoaimmái, mašiinovttasbargui ja eará ovttasbargodoaimmabijuide, ja nannet</i>
---------------------	--

	<i>lonuhandili.</i> e) <i>Nannen dihte eanadoalu ferte ovddidit ovttasbarggu ja deaivvadanbáikkiid eará ealáhusaid/surggiid ektui, ja buvttadeaddji ja geavaheaddji gaskasaš deaivvadanbáikkiid.</i>
2	a) <i>Ferte bargat doalahit kultureanadaga ja čalmmustahttit dan árvvu.</i>
4/5	a) <i>Sihkarastit, doarjut ja ovddidit muorraindustribirrasiid ja vuovdegealbobirrasiid. Murrema, vuovdekultuvrra ja vuovdemáđiiráhkadeami olis fertejit vuovderiggodagat nannejuvvot.</i>
6	a) <i>Láhčit dili ovddideapmái ja fierpmádatovttasbargui boazodilis.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategijaid:
Eanadoalu dáfus lea fylkkamánnis erenoamáš ovddasvástádus láchit doaimmaid ja álgagiid. Dihto oktavuodain soaitá Romssa fylkkasuohkan leat áigeovddilis dilis. Eará doaimmaheaddjit leat guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Innovasjon Norge, eanandoalosearvvit, eanandoalu ovttasdoaibmesearvvit, Davvinorgga gealboguovddáš Holt, boazodoalohálddahus, vuovdedoalesearvvit ja Norsk institutt for jord- og skogkartlegging.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomii ja fierpmádat, mas Romssa fylkkamánni ja Innovasjon Norge lea ovddasvástádus budjehtas.

2.3 Guolástan- ja mearradoallu

Vuoruhansuorggit:

- 1) Fylkkasuohkan ferte jođihit guovllulaš ovdáneami guolástan- ja mearradoaloealáhusas Romssas, ja ávkástallat daid ovdamuniin mat fylkkas leat.
- 2) Ferte bargot vai struktuvranuppástusat guolástan- ja mearradoaloealáhusas ain leat gáiddusprofiila ovddidit fylkka servodaga- ja ealáhusovddidemiid.
- 3) Ekonomalaš gaskaoapmebijuid guolástan- ja mearradoaloealáhusa guvlui ferte leat veahkin sihkarastit guovllulaš ovddidanulbmiliid.
- 4) Buhtadanortnegat mat gullet areálaide, riggodagaide ja buvttadanvuoigatvuođaide fertejit plánaáigodagas čielggaduvvot, ja váikkuhusaid ovdal álggaheami ferte guorahallat.
- 5) Fáttát nugo besten, vuoigatvuođat ja dáid juogadeamit fertejit leat guolástanpolitihkalaččat eanet guovddážis.
- 6) Gosa guolástanindustriija biddjo ferte ain leat ovdu ávnnasmárkaniin. Industriija rápmaeavttuid ferte nannet njuoskaguollefidnemis ja márkandili ektui ja ferte leat lassi árvoháhkkan daid guoliin mii dál fievrriduvvo fylkka bokte.
- 7) Ferte bargat vuoruhit geavaheami bivdovugiid ja salášdivššu mii addá buoremus guollekvalitehta.
- 8) Ferte joatkit bargguin láchit nu ahte lassána luossa- ja dápmotbiebmanbuvttadeamit Romssas.
- 9) Ferte hábmet guovllulaš strategii ja mearra biebmošlájaid ovddideamis. Ferte ásahit hánndaldit ođđa biebmanšlájaid, ja ráhkadit juohkašumiid ja vuovdimiid vuogádagaide.
- 10) Ferte bargat geahpedit areálaid mat hehttejit biebmanealáhusaid ovddidemiid. Ferte čielggadit vejolašvuođaid seamma sajiide bidjat mánggalágan biebmanšlájaid, go dát sáhtta lasihit buvttadanvejolašvuođa ja leat veahkin bissehit dihto sajiid.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiijat 2.3; Guolástan- ja mearradoallu:

Vuoruhansuorgi 2	a) <i>Árvvoštallat doaibmabijuid buoridan dihte guolástsanealáhusa vuostáváldima, nu ahte guollefatnasat Romssas ain bissot doaimmas.</i>
3	a) <i>Guolástanealáhus ferte ávžžuhit ovddidit sierraláganbuktagiid ja bargat ođđa márkaniid guvlui.</i> b) <i>Ferte bargat lasihit gealbbu márkaniid ja ekonomiiija ektui. Dát guoská erenoamážit biebmenealáhussii.</i> c) <i>Ávžžuhitt ovddidit ođasmahttit birrasiid mearraealáhusaid siskkil.</i>
6	a) <i>Ovddidit guolle- ja reahkareidenindustriija.</i>
8	a) <i>Veajetbuvttadeapmi fylkkas ferte šaddat gilvogávvuno omd. go fuomášumi bidjá buoret návccaidávkkástallamiidda, molssaevttolaš návccagálduide ja DjO:ii.</i>
9	a) <i>Ferte árvvoštallat doaibmabijuid vai nannešii biebmenealáhusa buvttadeami/bálvalusaid ovttasordnema geográfalaš guovllu siskkobealde.</i>
10	a) <i>Kártet/geahpedit riiduid gaskal guolástusa ja mearradoalu lasihan dihtii árvoháhkama goappašiid ealáhusain.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid:

Innovasjon Norge leat doaibmaovddasvástádusa erenoamážit ovddasvástádus álggahemiide. Eará doaimmaheaddjit leat Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Guolástandirektoráhta Romssa guovllus, oahppo-, duktan- ja ovddidanbirrasat, guollefanassearvvit ja NHO.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

2.4 Lotnolasealáhusat

Vuoruhansuorgi:

- 1) Áigodagain ferte garraseabbo lámčit dili lotnolasealáhusaide.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiijaid 2.4; Lotnolasealáhusat:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Vai eanebut galget fuomášit ođđa virgevejolašvuodaid, de ferte ovddidit gealbolasihandoaimmaid ja vuoruhit lotnolasealáhusaid gaskaoapmeapparáhta prioriterema bokte .</i> b) <i>Erenoamážit lámčit dili sámi lotnolasealáhusaid ovddideamis.</i>
------------------	--

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid:

Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, Innovasjon Norge, Sámediggi, NHO/ealáhusat ja Aetat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija ja fierpmádat.

2.5 Petroleuma

Vuoruhansuorggit:

- 1) Petroleumbirrasat fertešii nannet davvin.

- Hársttás galgá ain leat oljoguovddáža árvu davvin, dasa biddju barggut doalahit ja viidásit ovddidit.
 - Romsa iežasetdutkan- ja gealbobirrasin fertešii garraseabbo oidnot davvi oljoindustriija ovddideamis.
 - Dat golbma davimus fylkkasuohkana fertešit nannet ovttasbarggustaset láchit petroleumdoaimmaid.
- 2) Davvinorgga márkanoassi petroleumdoaimmas ferte lasihuvvot gealbolasihandoaimmaid bokte ja fierpmádathukseimiid bokte.
 - 3) Gealbovuodđuduvvon ealáhusdoaimmat fertešii lasihuvvot ee. industrialalaš ávkkástallamis gássas.
 - 4) Infrastruktuva fertešii nannejuvvot ee. gássa juohkinvuogádagaid bokte.
 - 5) Ferte bidjat fuomášumi prinsihppaide ceavzilis ovdáneamiide ja birrasiidda, mat vuoruhit doaibmajuid mat galggašedje buhtadit dálá energičovdosiid gássain, erenoamážit fievrridansurggiin.
 - 6) Romssa petroleumplána ferte ođastuvvot jagis 2004.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiijaid 2.5; Petroleuma

1	<p>a) <i>lotnolas ávkkástallan ja ovddidit ovttasbarggu gaskkal Hárstá ja Romssa ferte ásahuvvot.</i></p> <p>b) <i>Vejolašvuodát ovttasbarggu ja lágidemiide dan oktavuodas go stuorrut ruošša petroleumdoaimmat Barentsábis ja oljotánkajohtolagaid rittu mielde ferte ávkkástallat.</i></p>
2	<p>a) <i>Ovddidit ovttasbargoplánaid mas bargojuohkin ja oktasaš duvdosat deattuhuvvojit sihkarastin dihte lassi oasi bargohivvodagas mat gullet Davvi-Norgga petroleumdoibmii.</i></p> <p>b) <i>Sihkarastin dihte bestema riikaoasis fertešit ovddiduvvot davvinorgga oahppofálaldagat oljosurggiin, gos oljoindustriija čoagganit ja geatnegahtto searvat dáid ovddidemiide, ja atnit dáid fálaldagaid iežas oahpahusdárbbuide.</i></p>
3	<p>a) <i>Ferte ávkkástallat industrialalaš vejolašvuodáide mat leat vuodđuduvvon birashástalusain Snøhvit ja petroleumdoaimmaid geažil.</i></p>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Innovasjon Norge, NHO/ealáhusat, fágasajiin, oahppo-, dutkan- ja ovddidanbirrasat, Snøhvit ealáhussearvi ja LO.
Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

2.6 Eará industriija ja bálvalusealáhusat

Vuoruhansuorggit:

- 1) Ferte bidjat fuomášumi gealbolasihandoaimmajuid industriijas vai árvoháhkkan lasihuvvo.
- 2) Ferte bidjat fuomášumi gealbolasihandoaimmajuid bálvalusealáhusain vai árvoháhkkan lasihuvvo.
- 3) Ferte bargat ovddidit máhttoárjjalaš gávppalaš bálvalusaid ja diehtujuohkin- ja gulahallanteknologiija.
- 4) Dálá allagealbovuodđuduvvon ealáhusčoagganeamit ja ođasmahttinvuogádagat fertejit ovddiduvvot.

- 5) Ásahettiin ođđa ealáhusčoagganemiide Romssas galgá deattuhit ođđahutkkas- ja ođasmahttinvejolašvuođaide. Deattuhuvvo vel iešguđet čoagganemiid gaskasaš ovttasbarggu ja fierpmádagaid vejolašvuohta.
- 6) Ferte láchčot dasa ahte Romssa gávpot galgá bisuhit ja ovddidit eavttuidis lihkestuvvan dihte ovddidanbargguin bioteknologiija siste.
- 7) Ferte ávžžuhit dasa ahte dat gealbu mii lea guovllu birrasiin doalahuvvo ja ovddiduvvo vuođđun bioteknologiija barggus Romssas.
- 8) MABIT prográmma galgá joatkkašuvvot.
- 9) Biočoagganeamit Nord ferte formaliserejuvvot ja jotkojuvvot.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijat 2.6; Muđui industriija ja bálvalusealáhusat:

1	<p>a) <i>Gealbolasihandoaimbajuid ovddidettiin fertejit geahččalit ráhkadit buoret mávssuid buktagiidda ja ođđa márkansurggiide.</i></p> <p>b) <i>Ávžžuhit ovddidit industriija ja eará ealáhusdoaimmaid mat sáhttet fállat gálvvuid ja bálvalusaid vuođđoealáhusaide ja dán láchkai nannet guovllulaš ealáhusbirrasiid.</i></p>
2	<p>a) <i>Láhčit nu ahte kultuvra sáhtta leat vuođđun ealáhusovddideamis.</i></p> <p>b) <i>Árvvoštallat doaimmaid lasihan dihte bálvalusealáhusaid vuođu márkangealbhuin.</i></p> <p>c) <i>Láhčit nu ahte málle ja huksendáidda sáhtta leat gilvoovdamunni ealáhusovddidemiin. Vuoruhit ee. huksen- ja olgobirrasa dálkkádatheiveheami hábmema ja ávnnasatnima bokte.</i></p>
5	<p>a) <i>Ovttasajiid ásaheamiid ja ordnejuvvon ovttasbargguide ferte ávžžuhit nu ahte olaha synergibeavttuid ja geahpeduvvon goluid.</i></p>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategijaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi, Innovasjon Norge, NHO/ealáhusat, oahppo-, duktan-, ja ovddidanbirrasat, LO ja ealáhusgárddit.
Resurssavuoruheamit: Gealbu/iežasbijuid, ekonomijja ja fierpmádat.

2.7 Mátkkošteapmi

Vuoruhansuorggit:

- 1) Fertet bargat oazžut áigái bures doaibmi ja ulbmillaš organisašunmálla, ja riikaoasseovttasbarggu.
- 2) Mátkkoštanealáhusa ođđa buktagiid ovddidemiid fertejit daidheivehuvvot márkaniidda. Erenoamážit ferte vuoruhit doaibmavuođđuduvvon buktagiid, mat geasuhivčče eanet mátkkošteaddjiid Romsii. Berrešii ovddidit luonddu- ja kulturvuođđuduvvon mátkkoštanbuktagiid.
- 3) Našuvnnalaš turistaluttaide gullet infrastruktuurain ferte ovddiduvvot.
- 4) Ovddidit doaibmajuid lasihan dihte Romssa mátkkoštanbuktagiid kvalitehta. Dán sáhtta ee. dahkat gealbolasihemiid bokte.
- 5) Bargat eanemus lahkai ulbmillaš márkanfievrreredemiid guvlui, ja árvvoštallat márkanfievrredanbargguid.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijat 2.7; Mátkkošteapmi:

Vuoruh.-suorgi 1	a) <i>Ferte bargat nannet ovttasbarggu ealáhusas. Ferte ovttasbarggu ovddidit eará ealáhusain ja surggiin ge, nu ahte eanandoalu, guolástus ja kultuvrra doalahuvvo.</i>
2	a) <i>Láhčit kultur- ja doaibmavuodđuduvvon buktagiid mátkkošteamiin, seammás go kultuvrra áivvan báhkkodeamit sealluhuvvojit.</i> b) <i>Láhčit vai suodjaluvvon guovllut Romssas sáhttet adnot mátkkošteamiin, seammás go suodjalanulbmilat sealluhuvvojit.</i> c) <i>Bargat ásahtit ovttá dahje moadde álbmotmeahcceguovddáža Romssas.</i> d) <i>Ráhkadit strategiija ovddidan dihte guolástanturismma ovttas guolástanealáhusain Romssas.</i> e) <i>Ovddidan dihte ealáhusaid sáhttit dasa maid gullat valástallanrusttegat.</i>
3	a) <i>Fitnodagat Álbmotlaš turistamáđiid oktavuodas ferte ovddiduvvot, nu ahte ásaheavvu mánggabealábut doaibmafáldagat.</i>
4	a) <i>Lasihit márkangealbbu mátkkoštanbuktagiidda ja lágidanovddideami dáfus doaimmaheaddjiide mátkkoštansuorggis.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid:
 ”Troms Reiseliv” (dat ođđa fylkkafitnodat)/ Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđđi/suohkanat, Romssa fylkkamánni, Sámediggi, Luondduhálddašandirektoráhta, Innovasjon Norge, NHO/mátkkoštanealáhusat ja duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat, erenoamážit Hárštá allaskuvla.
Resurssavuoruheamit: Gealbu/iežasbijiid, ekonomiija ja fierpmádat..

3. Prográmma: Logistihkka ja infrastruktuorra

Fylkkaplánaulbmil:

- Infrastruktuorra galgá Romssa fylkkas biddjot vuodđun guovllulaš ovddidemiin:
 - Fievrridan- ja telegulahallaninfrastruktuorra galgethálddašuvvot ja ovddiduvvot addin dihte servodagaide ja ealáhusaide eavttuid ovddidit ja márkánfievrridit seamma dásisgo riikka guovddáš guovlluiguin.

3.1 Álggaheapmi

Álbmotlaš fievrridanplána 2006-2015 ulbmiláš oainnus meannudeamiin lea Romssa fylka deattuhan johtolaga árvvu guovluid ealáhus- ja servodatovddidemiin. Romssa ulbmiláš árvvoštallan deattuha dan álbmotlaš mearkkašumi mii fylkka mearraealáhusain lea boahtteáige árvoháhkamiin, ja danne leage álbmotlaš hástalus láchit dili ávkkástallat dán vejolašvuoda.

Čađaheapmi geavvá eanaš daid mearrádusaid bokte mat gullet álbmotlaš ja guovllulaš johtolatplánaide ja johtolatbušeahtaide. 4-jagáš RUP vuoruhá čađahit čielggadanbarggu mii laktásuvvo čađahemiide.

Vuoruhansuorggit:

3.2 Fievrridaninfrastruktuorra

1. Davvi-Norga ja Romsa fertejit čielggadit daid ođđa fievrridanfierpmádagaid ja láchit dili vuoruhemiide mat leat daid struktuvrraid mielde maidda mii šaddat leat sorjajaččat.

2. Fertejt ásahuvvot beaktilis siskáldasrustenvuogádagat Romssa ja Narviika deaivvadanbáikkiide. Mearrafievrrideamis mearkkaša eanaš dáid doaimmaid stuorámus johtolathámmaniidda ja stuorámus guolástanhámmaniidda, luottaid bealde ferte láchit beaktilis luoddafievrridemiide deaivvadanbáikkiid guvlui. Dát mearkkaša ee. ahte biddjo bistevas govččas ja lassi ganggaguorbmi olu eanet gaskaide fylkkageainnuin, ja deháleamos geaidnogaskkat uđassihkarastojuvvojit. Fysalaš uđassihkarastindoaimmaid molssaeavttuid ferte árvvoštallat gokko dat leat ávkkálaččat goluid ektui.
3. Ferte čielggadit váldogeainnuid mearradoalo- ja guolástanealáhusa dárbbuid ektui fievrridit varas guliid, gokko vuoruha njuolggadusaid mielde ja lea bures manahahtti vejolašvuodat.

3.3 Riddogoiheapmi

4. Nannet ovttasbarggu álbmotlaš ja riikkaidgaskasaš doaimmaheaddjiguin mearrasihkarvuoda lasiheami dihte.
5. Nannet álbmotlaš máhtu ja gealbbu mearraguovlluid diliide ja polára guovlluid diliide.

3.4 Govdafierbmi

6. Ovttasbargu gaskkal suohkaniid ja fylkkasuohkaniid galgá laktot govdafierpmádat huksemiidda ja ovddidit fierbmevuodđuduvvon čovdosiid sihke priváhta ja almmolaš surggiide.
7. ovttasbargu Ggalgá jotkot DjO/stáhtalaš ásahusaiguin viidáseappot fylkkas.
8. Fylkkasuohkana govdafierbmefoandda galgá nannejuvvot.
9. Váldoneahhta galgá buot suohkaniidda biddjot fylkkas.
10. Prošeakta berre viiddiduvvot siskkildit guovllugaskasaš ovttasbargui Davvikalohtas ja Barentsguovllus.

Guovllulaš ovttasbargoforuma oktasaš strategijat; Logistihkka ja infrastruktuva

1	<p>a) <i>Ferte bargat buoredit logistihkkavuogádagain guolástan- ja mearradoallobuktagiid sihke girdi- ja mearrafiervridemiin.</i></p> <p>b) <i>Ferte árvvoštallat doaibmajuvvojid ealáhusa dárbbuide lágidansihkarvuodas/čehppodagas ja juogadeamis.</i></p> <p>c) <i>Árvvoštallat man mávssolaččat leat infrastruktuva ja iešguđet logistihkkačovdosat guovllulaš ovddidanoktavuodas.</i></p>
2	<p>a) <i>Bargat deaivvadanbáikehámmaniid mearrafievrrideami ja varas guoli ektui ferte viidáseappotjotkot.</i></p>
4	<p>a) <i>Ferte šaddat buoret oktiordnet siviilla ja militeara vuogádagain riddogoiheamis ja dustehusain.</i></p> <p>b) <i>Ferte bargot vai álbmotlaččat lasihuvvojit riggodagat ovddidit riddogoiheami ja oljosuodjalandustehusa.</i></p>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit strategijaid ja vuoruhansurggiid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Stáhta geaidnodoaimmahat, Innovasjon Norge, Suodjalus, Kystverket, Avinor ja NHO/ealáhusat.
Resursavuoruheamit: Gealbu/iežasbivjuid, ekonomijja, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4. Prográmma: Nana guovllut

4.1 Guovddášstrategiija ja báikegottit

Fylkkaplánaulbmilat:

- Váldoolggožat ássanminstaris Romssas galget bisuhuvvot nannedettiin olles guovddášstruktuvrra ja ásaht birgennávccalaš báikegottiid.
- Oalgguhan dihte iešovdáneami, iehčanasvuoda ja mieldeovddasvástádusas, galget mánáide ja nuoraide sihkarastit vejolašvuodaid searvat ja váikkuhit guovllulaš demokratiijas.

4.1.1 Guovddášstrategiija

Fylkkadikki Fylkkaplána 2004-2007 meannudeamis mearriduvvui ahte galgá ráhkaduvvot fylkkaosseplána boahteveaš guovddášstruktuvrra birra. Das galget buot goski dilálašvuodat guorahallot. Fylkkaosseplána biddjo politihkalaš meannudeapmai gaskadárkkisteami oktavuodas fylkkaplánas 2005.

Vuoruhansuorggit:

1. Suohkanat ovttasbarget nugo sidjiide leat vuogas, guovlluráđđeovttasbarggus ja eará oktavuodain. Ovttasbargu ealáhusaid guvlui berrešii dahkot daid guovllulaš struktuvrraid mielde mii leat ávkkálaččat ealáhusaide.
2. Ovttasbargu fylkkaarjaid rastá lea vuogas ja dárbbalaš, ánnas Máttá-Romssas/davvi Nordlánddas.
3. Guovlluguovddážiin Stuorragieddi, Beardugorži ja Vuotnasiida leat leamaš positiiva ovdáneapmi maid ferte jotkit ja ovddidit. Ferte maid vuoruhit ovddidit Finnsnesa gávpotjurddašeapmai ja Setermoen ja Skiervvát gillegávpogin ja riddogávpogin Romssa fylkkas.
4. Johtolatlaš infrastruktuorra, almmolaš gulahallamat ja govdafierbmi bidjet eavttuid dasa man muddui guovddášstrategiija galgá doaibmat áigumušaid mielde. Dat galgá biddjot guovddážiin maid sáhtta dahkat vai nannet gullevašvuoda olles fylkkas guovddážiidda alit dásiin guovddášstruktuvrras, ja ánnas Romssa gávpogii.

Guovllulaš ovttasbargoforuma oktasaš strategiijat; 4.1.1 Guovddášstrategiija:

	<i>Galgá ráhkaduvvot guovddášstrategiija fylkkaosseplána (vrd. Fylkkadikki mearrádus).</i>
Vuoruhansuorgi 4	<i>a) Leat veahkkin guovddášstruktuvrra ja nana guovlluid ovddideamis almmolaš bálvalusaid bokte. b) Ovddidit fylkka nana guovlluid nannedettiin guovddáš ja giliid gaskasaš oktavuodaid iešguđet dásiin. c) Vuoruhit doaimmaid mat áimmahuššet sohabealle- ja eallinperspektiivva guovllulaš ovddidemiin vuoddon.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategiijaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni ja ovddidan- ja gealbobbirrasat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.1.2 Báikegoddeovddideapmi

Báikegottiin deaivvadit hástalusaiuin sihke gealbbu, ealáhusovddideami ja logistihka ja infrastruktuurra ektui. Dat vuoruhansuorggit mat leat váldon mielde iešguđet prográmmas leat mat gusket strategijjaide báikegoddeovddideamis maid; lassin dáid ereliiggániin vuoruhansuorggiide vulobealde.

Vuoruhansuorggit:

1. Vai lihkostuvvá doaibmabidjuide- ja ovddidanprošeavttaide leat báikkálaš čatnašumit, ovttasbargu, dialoga ja arenahuksen iešguđet doaimmaheaddjiid gaskkas guovddázis. Dárbbasuvvo buorre prošeaktaplánen ja čuovvoleapmi.
2. Gealbu ja máhttogaskkusteami dálá ovddidan prošeavttas- ja prográmmabarggus ferte áimmahuššat ja joatkašuvvat. Dat ferte vuođđuduvvot gávdnon- ja ođđa arenaide ja vásáhusaide ja máhtto gaskkasteamiin. Fylkkasuohkana sadji fierpmádatceggejeddjin ja vuolggaheddjin lea dehálaš.
3. Mánát ja nuorat leat fylkka dehálaš resurssan ceavzilis ja hutkás Romssa ovddideamiin. Sin dárbbut fertejit danne čalmmustahttat ja áimmahuššat ja sii fertejit váldot mielde ja vuhtii váldot almmolaš mearridanproseassain.
4. Čuovvoleapmi prošeavttas "Guovllulaš nissongovat Romssas" ferte iešguđet vuoruhansurggiide.
5. Ferte vuoruhit suohkana ovddidanfoandda.
6. Ferte ain doarjut gálvogávppiid boaittobealgilážiin.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijjat; 4.1.2 Báikegoddeovddideapmi:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Leat veahkkinn ovddidit báikegottiid main leat hutkáivuohta ja besten, maid sáhtta dustet gealbbu, ealáhusaid ja infrastruktuurra hástalusain.</i>
3	a) <i>Láhčit ovddidanbirrasiid, fierpmádagaid- ja smávvaservodatprošeavttaid boaittobeal-sajiin Romssas.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategijjaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni ja ovddidan- ja gealbobirrasat.

Resurssavuoruheamit: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.2 Ceavzilis ovddideapmi

Fylkkaplánaulbmil:

- Romssas galget visot doaimmat vuođđuduvvot ceavzilis ovddideami prinsihpii, mii váfista ahte luondduvuođus sealluhuvvo ja sirdo boahktevaš buolvvaide.

4.2.1 Areálaresurssat ja biologalaš girjáivuohta:

Vuoruhansuorggit:

1. Ferte ráhkaduvvot ollislaš strategijja guovllulaš dásis birrasiidda ja luondduriggodagaide Romssas, mii vel sáhtta doaibmat oaivadeapmin suohkana dásis.
2. Fylkkasuohkan áigu ráhkadit fylkkaosseplána areálahálddašeapmái Romssas. Ovttasdoaimmain suohkaniiguin ja guovllulaš doaimmaheaddjiiguin, galgá plánaproseassa boadus leat areálageavaheapmái oktasaš guovllupolitiikalaš njuolggadusat ja strategijjat.
3. Suohkaniid birrasa ja plánema áhppi ja gealbu ferte nannejuvvot sihkarastin dihte guhkesáiggi areála- ja riggodathálddašeami, ja geahpedit áddjás ovttaskasášše- ja sierralohpeáššemeannudeami.
4. Suohkaniid plánengealbu ferte nannejuvvot ja ovddiduvvot geahpedan dihte riidodási riidoavvi geavaheamis ja suodjaleamis.
5. Kultur- ja luondduriggodagaid kárten ferte joatkkašuvvot ja digitála reaidut areálaplánemis ja daid atnin ferte joatkkašuvvot.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma Oktasaš strategijjat; 4.2.1 Areálaressat ja biologalaš girjávuohta:

Vuoruhansuorgi 1/3	a) <i>Plánengealbu ferte lasihuvvot suohkaniidgaskasaš ovttasbargguin mahkáš; riddoavveplánemis, eanadoalus ja birrasis ja čáhcerávvagis.</i>
1	b) <i>Suohkanat, fylkkasuohkanat ja stáhtalaš eiseválddit dárbbasit ovttasbargat doaibmajuid ja kártema hárrái, mat sáhttet geahpedit riidduid 100 m avis gáddeavvis.</i> c) <i>Galgá ásahuvvot riddoavveplánema foruma fylkkas, ja riidoavvi fylkkaosseplána galgá jorrat.</i>
4	a) <i>Dárbbasuvvo kártet gođđosajiid guliide, guolleguovlluid, šaddanguovlluid rittu mielde, ja gođđoguovlluid suodjaleami².</i> b) <i>Guovllulaš riddoavveplánaid bargu galgá jotkkojuvvot.</i>
5	a) <i>Ovttasbargadettiin deaivvadit hástalusaiguin biologalaš girjávuođa kártema ektui.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuttit vuoruhansurggiid ja strategijjaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, Guolástandirektoráhta ja duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat.
Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomijja, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.2.2 Mearrariggodagat:

Vuoruhansuorggit:

1. Ferte lámčit mearradoalloealáhusa ceavzilis ovddideapmái. Dát attášii lassiarvvu buktagiidda ja čuozašii buorrin ealáhusdoaimmaheaddjiide ja báikegoddái.
2. Ferte lámčit dili nu ahte guolástusat nu olu go vejolaš sáhttet ovddidit ja geavahit resurssaustitlaččamus ja deasttalaš bivdosiid ja bivdovugiid.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijjat; 4.2.2 Mearrariggodagat:

² Gehččo fylkka ealáhusovddideami oktavuodas, vrd. Prográmmasuorggi 2.3, vuoruhansuorggi 10, Guolástan- ja mearradoallu.

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Mearradoalloealáhus galgá buorebut heivehuvvot birrasii.</i>
---------------------	--

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttet vuoruhansurggiid ja strategiiid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, Guolástandirektoráhta, Kystverket, mearradoalloealáhus (FHL-mearradoallu), Statens veterinære senter/Stáhta šibitdoaktára guovddáš ja duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijiid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.2.3 Boraspiret:

Vuoruhansuorggit:

1. Ferte joatkit ovttasbargguin ealáhusaiguin ja suohkaniiguin diehtujuhkima ja eastadeaddji doaibmabijiide masá boraspiriide massit šibihiid ja eará massimiid nugo sávzzaid ja bohccuid, ferte viddáseappot jotkojuvvot.
2. Boraspirenáli ferte vuoliduvvot (geatki ja albbas).

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiiat; 4.2.3 Boraspiret:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Ovttasbargat váikkuhan dihte álbmotlaš boraspirepolitihka buoridan dihte rápmaeavttuid ja ovddidit buriid guovllulaš hálddašanmáliid.</i> b) <i>Prošeaktaguvlui ovttasbargu ovddidan dihte hálddašan- ja jođihanhámiid mat leat veahkkin geahpedeamen massimiin šibit- ja boazodoalus boraspiriid geažil.</i>
2	a) <i>Galgá bargot boraspirehálddašeami guvlui, mas lea sadji eanan- ja boazodollui Romssas.</i>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttet vuoruhansurggiid ja strategiiid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, Sámediggi, eana- ja boazodoallu, SND ja duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijiid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.2.4 Dálkkádat ja energiija:

Vuoruhansuorggit:

1. Ovddidit ovttasbarggu ealáhusaid ja almmolašvuoda gaska guovllulaččat, ávkástallan dihte ovddidanvejolašvuoda alvaguoddiin nugo bioboaldámuš, bieggá, čáhcepumpa, biogássa ja bázahusliekkas.
2. Ovddidit guovllulaš luonddugássa/biogássa juohkinvuogáda ásaheami, ja leat veahkkin molsut luonddugássa ja biogássa geavahit boaldámuššan.
3. Čuovvolit ja ođasmahttit "Dálkkádaga ja energiija doaibmaplána Romssas".

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttet vuoruhansurggiid ja strategiiid:

Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, NHO/ealáhusat, Innovasjon Norge ja duktan-, oahppo- ja ovddidanbirrasat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijiid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.2.5 Doabbarat ja nuoskkideapmi:

Vuoruhansuorggit:

1. Bargat vai olaha geahpeduvvon doapparbuvtadeami, bealušteaddji lahkai gieđahallat ja lasihit ođđasit ávkkástallat.
2. Leat veahkkin suohkaniidda dustet gáibádusaid EU čáhcerápmarávvgiid.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijiat; 4.2.5 Doabbarat ja nuoskkideapmi:

Vuoruhansuorgi 1	a) Árvvoštallat buoridit industrialalaš ávkkástallama dálloallodoabbariin ja sierradoabbariin. b) Ovddidit geahččalemiid suohkanlaš guohparusttegiin biogássa buvtadeapmái. c) Ovddidit vuogádagaid mo máhcahit eanandoaloolgoža ja eará eanandoalus plástihkkadoabbariid. Dárbbasuvvo ovttasbargu vai dása gávdnojit čovdosiid.
---------------------	--

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategijaid:

Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Romssa fylkkamánni, eanandoallosearvit, NHO/ealáhusat, Innovasjon Norge ja duktan-, ja ovddidanbirrasat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomii ja fierpmádat.

4.3 Kultuvra

Fylkkaplánaulbmil:

- Sihkarastin dihte guovllulaš girjáivuoda ássamis ja eallinvuogis, galgá min oktasaš kulturárbi; sihke dáža, sámi ja kveana, biddjot vuodđun buot servodatsurggiid ovddideamiide. Kulturpolitihkka ja álbmotdearvvasvuodabargu galgá leat veahkkin lasihit álbmoga eallinkvalitehta.

Romssa 2004-07 fylkkaplána lea fáddán bidjan kultuvrra ja bidjan ovdan konkrehtalaš vuoruhansurggiid. Eanaš dáid vuoruhansurggiid ferte ruhtadit eará bušehtain go dat mat leat váldoruhtadangáldut njealjejagáš RUP:as.

Guovllulaš Ovttasbargoforum Romsa lea čujuhan ahte kultuvra lea dehálaš buot RUP prográmmasurggiin. Dát guoská erenoamážit go lea dehálaš giddet fuomášumi čatnašumiide gaskal ealáhusovddideami ja kultuvrra, ja kultuvrra iežas vejolašvuodas ealáhusovddideamis³.

4.3.1 Sámi beroštumit

Lea šiehtadus dahkkon gaskal Sámedikki ja Romssa fylkkasuohkana. Sámi áššiid barggut leat laktásuvvon šiehtadussii. Šiehtadus bidjá duvdosiid muhtin RUP doaibmabidjuide ruhtademiide, muđui ollašuhttojot doaibmajut (áinnas 1 vuoruhansuorgi, Kultuvra ja giella) eanaš eará bušehtain go RUP.

³ 2. Prográmmas ealáhusovddideapmi, bálvalusealáhusat (2.6) ja mátkkošteapmi (2.7), leat dása strategijiat hábmejuvvon.

Ollislašvuodadeasttain leat datte buot fylkkaplána vuoruhansuorggit sámi áššiid birra váldon mielde RUP:ii.

Vuoruhansuorggit:

Kultuvra ja giella:

1. Doaibmabijuid čađaheamis, oktan vuoruhemiin sámi guovddážiid; Ája Sámi Guovddáš ja Várdobáiki, sávaldat ollašuttit Moskvuona ja Sáččá giellaguovddáša, oahpahuš sámi gielas ja kultuvrras, rehkenastin ovttas sámi báikenamaid geavahemiin. Galgá ovttasbargat lagabut museadoaimmaid ja girjerájusfálaldagain. Bealit galget čatnat geatnegahttin ovddasbarggu kulturmuittuid hálddašeamiide. Bealit háliidit nannet sámi kultuvrra ja kulturáddejumi gaskkusteami, ja láchit dili ceavzilis sámi servviide Romssas. Galgá rahčat vai Romsa šaddá eamiálbmotgávogin.

Guovllulaš ovddideapmi:

2. Sámediggi ja Romssa fylkkasuohkan áigot giddet erenoamáš fuomášumi suohkaniidda Romssas dan guvlui ahte suohkanat galget ovddidit iežaset sámepolitihka.

Davviguovlluovddideapmi:

3. Strategijja berrešii siskkildit sihke álbmotlaš ja rádjaraštildeaddji doaibmabijuid. Árktalaš ovttasbargu, Barentsovttasbargu, Norgga guovttebealat (bilaterála) bargu eará árktalaš riikkaid ektui, EU davvi olahat ja árktalaš glássa, Davvikalohttaovttasbargu ja Northern Forum bargu, váldojit mielde.
4. Sámediggi ja Romssa fylkkasuohkan fertejit ovttasbargat váikkuhit álbmotlaš rápmaveavttuide, ásahan dihte ceavzilis báikegottiid Romssas.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijjat; 4.3.1 Sámi beroštumit:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Ovddidit Sámi guovddážiid galgá leat okta oassi sámi gielas, ealáhusas ja kultuvrras.</i>
---------------------	---

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuttit vuoruhansurggiid ja strategijjaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Sámediggi ja sámi guovddášat. Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomijja, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.3.2 Kveanat – álbmotlaš unnitlogus:

Vuoruhansuorgi:

1. Fylkkasuohkan ferte leat politihkalaš duvdi ásahettiin stáhtalaš gaskaomiid mat dahket vejolažžan ollašuttit kveana kulturbijuid guovllulaš ovttasbarggus. Fylkkasuohkan áigu leat veahkin ollašuttit Kveanakulturguovddáša Ráissás.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategijjat; 4.3.2 Kveanat – álbmotlaš unnitlogus:

Vuoruhansuorgi 1	a) <i>Vuoruhit gaskavuodáid ja ovttasbarggu riikarájaid rastá Davvikalohtas soaitá leat vuodđu kultur- ja ealáhusovddidemiide.</i>
---------------------	--

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhittit vuoruhansurggiid ja strategiiid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Norgga kveanaid lihttu ja Durdnosleagiráđdi.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.4 Vuodđoeavttut almmolaš surggiin

Fylkkaplánaulbmil:

- Bisuhit ja ovddidit servodatbálvalusaid ja buriid birgeneavttuid ássiide buot osiin fylkkas.

4.4.1 Suohkanat/fylkkasuohkan

Vuoruhansuogi:

1. Ferte álggahuvvot ovddidanbargu ođđa ovttasbargohámiid ja ávžžuhit ain ovddidit suohkaniidgaskasaš/guovllulaš ovttasbarggu bálvalusbuvttadeamiin, dás ovttasbargguin mánggalágan surggiin gealbonávccaid ektui.

Guovllulaš Ovttasbargoforuma oktasaš strategiiid; 4.4.1 Suohkanat/fylkkasuohkan:

Vuoruhansuogi 1	a) Málleovddideapmi čatnon guovllulaš plánema oktavuodáide.
--------------------	---

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhittit vuoruhansurggiid ja strategiiid: Romssa fylkkasuohkan ja guovlluráđit/suohkanat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.4.2 Stáhta bargosajit:

Vuoruhansuogi:

1. Suohkanat, guovlluráđit ja fylkkasuohkan fertejit ovttasbargat válljet strategiiid oáččudan dihte áigumušaid nu ahte stáhta bargosajit sirdojit Romssa fylkii. Ovttasbargu ferte hukset mánggalágan sajiide objeaktiivalaš lahkai, čuovvoluvvojit oskkáldasat duogážiin oktasaš riikaoasseoainnu vuodul.

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhittit vuoruhansurggiid ja strategiiid: Romssa fylkkasuohkan ja guovlluráđit/suohkanat, NHO/ealáhusat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

4.4.3 Suodjalusa mearkkašumit guovllulaš ovddidemiide Romssas:

Vuoruhansuorggit:

1. Ferte bargot positiiva guovllulaš beavttuid oážžut go Suodjalus lea oassálasti.
2. Siviilamiliteara ovttasbargu Romssas ferte gehččot guovllulaš oainnu mielde.
3. Romssa fylka galgá ain láchit dili ereliiggánis ovttašárjehallanvejolašvuodaid ávkástallamii mat gávdnojit fylkkas.

4. Ávkkástallat Suodjalusa gealbbu siviilamiliteara ovttasbarggus ovddidan dihte ealáhusaid ovddidemiid.

Guovllulaš ovttasbargoforuma oktasaš strategijat; 4.4.3 Suodjalusa mearkkašupmi guovllulaš ovddideapmái Romssas:

Vuoruhansuorgi 1	<p>a) <i>Galgá ráhkaduvvot fylkkaosseplána Suodjalusa dihte Romssas.</i> b) <i>Bargat dan ala ahte Suodjalus Romssas ovddiduvvo ja doalahuvvo.</i> c) <i>Čalmmustahttit ja vmárkanastit min ovdduid dan dáfus g o báikkálašsadi Suodjalusas.</i></p>
4	<p>a) <i>Ávkkástallat márkanvejolašvuodaid riikkaidgaskasaččat Suodjalusa ektui.</i> b) <i>Láhčit erenoamáš gealbo- ja ovddidanbirrasiidda vuodđuduvvon siviilamiliteara ovttasbargui.</i></p>

Guovddáš doaimmaheaddjit álggahit ja ollašuhttit vuoruhansurggiid ja strategijaid: Romssa fylkkasuohkan, guovlluráđit/suohkanat, Suodjalus, Innovasjon Norge ja NHO/ealáhusat.

Resurssavuoruheapmi: Gealbu/iežasbijuid, ekonomiiija, fierpmádat ja politihkalaš váikkuheamit.

1. Miellodus

Nuppástuhttin/Ođđahutkan: oktasaš vuoruheapmi gaskal Romssa fylkkasuohkana (TFK) ja Innovasjon Norge (IN)

Duogáš

RUP 2003:s álggahuvvui ovttasbargguin Innovasjon Norge Romssain sierra vuoruheamis mii gohčoduvvui nuppástuhttin/ođđahutkan (O/N). Áigga lei dustet doaibmajuid mat leat rájá alde fitnodat ja láchčojeddji proševttaid gaskkas, ja oažžut áigái proševttaid maid muđuid livčče váttis čađahit siskabealde doaibmajuid fitnodagaid guvlui. 2003 vásáhusat leat leamaš positiiva ja jotkkojuvvojit danne 2004 rádjai.

Nuppástuhttin/ođđahutkan 2004

TFK 2004 rápma lea kr. 14 765 000

IN-Romsa galgá geahččalit veahkehit sullasaš álbmotlaš osiin ruhtademiin daid proševttaid doppe gos leamaš vejolaš. Álggos gitta 50%, muhto makkár prošekta lea vuos, de sáhtta ruhtaditgitta 100%.

Proševttaid maid sáhttit doarjut

- proševttaid mat leat gaskkal rájás fitnodaga – DjO– láchimat
- Buohtalastin/vásáhusčoahkkáigeassu ja dovddiidus/badjel šnjorran gaskal fitnodagaid mat barget seammalágan hástalusaiiguin (dego gilvagárdi)
- proševttat main lea mánggalágán mearkkašupmi; namalassii lea guovllulaš lassiarvu
- proševttat mat oalgguhit ovttasbargui/dovddiidusproseassaide

Vuoruhuvvon suorggit

Guovllulaš ovddidanprográmma 2004 vuoruhansuorggit (Ealáhusovddideapmi, Gealbu, Logistihkka ja infrastruktuorra, Nana guovllut)

Sihke Fáddávuodđuduvvon ja guovllulaš prošeavttat leat dán vuoruheamis áigeovvdilat.

Mearridanstruktuorra

Áššemeannudeami, máksin ja eavttuid dárkkisteami fuolaha IN-Troms. Mearráduosat ovttasbargguin dahkko gaskal Romssa fylkkasuohkana ja Innovasjon Norge.

DOAHPAČILGEHUSAT:

Nuppástuhttin

Nuppástuhttinjuolludeapmi (ovddeš GGD vuoruheapmi ja čilgehus) lea leamaš erealiiggánis gaskaoapmin daid suohkaniid/guovlluid ektui main leat oktageardánis ealáhusvuodđu ja main leat leamaš erenoamáš stuorra nuppástuhttinuoaimmat. Ulbmil lea leamaš nannet ealáhusvuodđosa lasihan dihte árvoháhkama, gánnáhahtti bargosajiid ođđaásahemiid ja ovddideamiid vuodul. Romssa fylkka lea Háršta ja birrasat lakka leamaš nuppástuhttinárvu ja dál leat suodjalussuohkanat Málátvuopmi, Beardu, Ráisavuotna ja Háršta ožžon nuppástuhttinjuolludeami.

Go nuppástuhttinuoaba lea adnon dán vuoruheamis (2004), de háliida ulbmiljoavku ain dat guovlluid main leat erealiiggánis nuppástuhttinuoaimmat (omd. IST; GNIST-prográmma jna.), muhto gáibáduš nuppástuhttinárvvu duođastussii šatta leat seamma viiddis go dat ovddit nuppástuhttinvuoruheapmi mii lei GGD olis. Dát nuppástuhttinvuoruheapmi sáhtá gustot sihke fáddávuodđuduvvon prošeavttaide, ealáhusaide ja guovlluide/mánnga suohkaniidda. Nuppástuhttinprošeavttain berrešedje leat ovddideami ja ovttasbarggu oasit ealáhusaid-DjO-hálddašeami gaskkas. Dát ferte mearkašit rievdadeami nugo buktagis/bálvalusviidodagas, buvttadanproseassas, márkánis dahje organiseremis doaimma. Fitnodagat fertejit nappo rievdadit buvttadeami dahje buvttadanproseassa.

Nuppástuhttima/ođđahutkama vuoruheapmiberrešii fátmastit eanet go ovttas suohkana dahje dušše ovttas áidna fitnodaga.

Ođđahutkan:

Ođđahutkan dálá fitnodagain mearkaša

- ahte fitnodat oážžu áigái ovttas dahje moadde hui ođđa dahje rievdaduvvon buktagiid/bálvalusaid,
- ahte dáláš buktagat/bálvalusat oážžut ođđa geavahansajiid
- čađahit ođđa dahje hui buoriduvvon buvttadanteknologiija.

Ođđahutkan lea nappo "gávnnahit/hutkat juoga".

Ođđahutkanprošeavttat poastta vuolde **nuppástuhttin/ođđahutkan**, gáibidit ahte fitnodagat /suohkanat barget ovttas.

Ođasmahttin:

Nugo ođasmahttinuoaba dávjá adno, de lea dat eambbo go ođđahutkan ja fátmasta proseassa hutkat ođđa

buktagiid/bálvalusaid/buvttadanteknologiijaid/buvttadanproseassaid váldit daid atnui ja/dahje daid dahkat gávppálaččat. Ođasmahttin mearkkaša nappo sihke ovddideapmi ja gávppálaš ja ávkkástallat juoga ođđa. Dát siskkilda buktaga- (gálvvuid, bálvalusaid, kvalitehta) ja proseassaovddideami, ođđahutkama teknologalaš rievdademiid bokte, DjO-vuođđuduvvon rievdadeami, ođasit ávkkástallat ávdnasiidOđasmahttin áddejupmi fátmasta sihke lánvkkiiid mielde ja jođánat ođasmahttima– juogo ođđa dahje dálá fitnodagain. TKF/INT vuoruheamit fertejit ođasmahttindoaimabijut mearkkašit juoga ođas sidjiide geaidda dat guoská, beroškeahtá leago dát oahpes máhttu dahje teknologiija earáide.

Ođasmahttin eaktuda ovttasdoaimma gaskal muhtin priváhta ja almmolaš doaimmaheaddjiid, ja sáhtá geavvat báikkálaččat ja laktásumiin álbmotlaččat ja riikkaidgaskasaččat.

Guovllulaš ealáhusbirrasat leat dehálaččat eanaš fitnodagaide. Sihke geavaheaddjit, lágideaddjit, investorat, ruhtadanásahusat, DjO-birrasat ja iešguđet almmolaš doaimmat gullet guovllulaš ođasmahttinuogádagaide. Ealáhusaid ođasmahttin attáldagat leat dávjá dan duohken ahte leago dáid vuogádagain buori, gáibideaddji ovttasbargoproseassat vai eai. Guovllulaš ealáhusbirrasat leat dávjá vuođđuduvvon ovttá dahje hui moatti ealáhusain gos guovlu lea gilvonávccalaš. INT/TFK vuoruheamit leat guovddázis nannet proševttaid mat leat oavvilduvvon fierpmádatásaheapmái ja ovddidit ovttasbargguid ja ásahit deaivvadanbáikkiid gaskal fitnodagaide, máhttobirrasiid ja álbmotlaš ja guovllulaš eiseválddiid.

Nuppástuhttin/ođđahutkan ii galgga adnot fysalaš investeremiidda maid eará gaskaoapmeapparáhta (omd. inv. doarjja, ealáhusfoanda jna.) ruhtada, jus dát eai leat ođasmahttinuogádaga oassin ovddideamis.

2. Miellidus

Ollislaš njuolggadusat suohkanalaš mat gusket ealáhusa fysalaš siskkáldas struktuvra doaimbajuide

1. Álggaheapmi

Gieldda- ja guovlludepartementta prográmmakategorija 13.50 Regional- og distriktspolitikk, ovddasvástádusodastusa čuovvoleami oassin, čađahuvvui stuorra rievdadeapmi 2003 bušeahttajagi rájes bušeahttastruktuvrra. Dan sadjái go juogadit ruđa mángga kapihttaliidda ja poasttaide, de bidje ruđaid baicce Kap 551 60 postii – Doarjja fylkkasuohkaniidda guovllulaš ovddideapmái.

Ovttas dáinna bušeahttanuppástusain, ráhkaduvvui ođđa njuolggadusat mat bohte fápmui ođđajagimánu 1.b. 2003. Dat ođđa njuolggadusat jotket vejolašvuoda ahte fylkkasuohkan sáhtá addit doarjaga suohkanlaš ealáhusguoski fysalaš investeremiidda, muhto dábálaš mihtilmasvuoda geažil, de leat dárbu čállit bienalaš njuolggadusaid mat čielggadit doarjjaulbmila, doarjjameriid, ohcangáibádusaid jna. Njuolggadusat suohkanlaš ealáhusguoski siskkáldas struktuvradoaimbajuid doarjja leat ollislaččat Kap 551 60 poastta dábálaš njuolggadusaid ektui, ja buhttejit seammás:

- Johttičállosa H-18/98 Tilrettelegging for næringsutvikling/láhčit dili ealáhusovddáneapmai
- Johttičállosa H-19/98 Program for vannforsyning/Prográmma čáhceovddasoaidnimat.

2. Gaskaoapmeanu ulbmil

Vuođđu fylkkaplána Romsii 2004-07 ja Guovllulaš ovddidanprográmma 2004-07, biddjojit dát ulbmilat vuođđun gaskaoapmeatnui:

- Veahkkin bisuhit ja ovddidit servodatbálvalusaid ja buori eallindili ássiide buot osiin fylkkas.
- Veahkkin nannet guovddášstruktuvrra ja ovddidit birgennávccalaš báikegottiin.
- Veahkkin ovddidit báikegottiid main leat ođđahutkan ja besten, maid sáhtta dohppet hástalusaid, gealbbu, ealáhusaid ja siskkáldas struktuvrra ektui.
- Veahkkin lámčit ovddidančuvgeaddji, ođđahutkás ja gilvonávccalaš ealáhusaide.
- Veahkkin nannet mearravuođđuvvon johtolatlinjáid gaskal guovlluguovddážiid, báikkálaš guovddážiid ja birasbáikkiid.

3. Geografálaš ráddjen

Gaskaoapmeortnet gusto ollislaččat buot suohkaniidda Romssa fylkkas.

4. Prinsihpat gaskaoap geavahussii

4.1 Siskkáldas struktuvra doaibmabijut mat sáhttet olahit doarjaga

Čuovvovaš suohkanlaš siskkáldasdoaibmabijut sáhttet olahit doarjagiid:

- Ealáhusareálaide lámčin.
- Industribrukkat ja brukkat mat galget deavdit johtolatulbmiliid.
- Báikkálašovddideapmi.
- Čáhceháhkan.

4.1.1 Lámčit dili ealáhusareálaide

Dan oktavuodas go suohkanat lámčet ealáhusareálaide, sáhttet dát doaibmabijut olahit doarjaga:

- Ráhkadit váldorusttega geainnuide, čáziide, čáhcebohcciide ja badječáziide.
- Hukset birastahttigeađgebáddaga caggan dihtii maŋábeal ealáhusareála doidima/golgama meara deavdimis.
- Ordnet mođi (seaguhus čázis, láirras ja kemikálas) vai šaddá dohkálaš stádis birasstahttigeađgebáddagiid.

Doarjjavuoigaduvvon oassi váldorusttegiidda geainnuide, čáziide, čáhcebohcciide ja badječáziide lea vuolggasajis rusttetráhkadeapmi gitta muddenrádjái. Sáhtta datte rehkenastit barggu gitta guovddáš muddui muddenplánas doarjjavuoigaduvvon oassin, jus:

- Lea ásahuvvon/galgá ásahuvvot doarjjavuoigaduvvon brugga (vrd. 4.1.2) ealáhusareála oktavuodas.
- Lámččojuvvo ealáhusareálii > 10 da

4.1.2 Industribrukkat ja brukkat mat galget deavdit johtolatulbmiliid

Dát huksendoaibmabijut sáhttet olahit doarjaga:

- Hukset bistevaš dahje govdu brukkaid
- Stuoridit dálá brukka buoridan dihte diliid dálá doaimmaide ja/dahje ođđa doaimmaid ásaht.
- Ordnet mođi (seaguhus čázis, láirras ja kemikálas) brukka oktavuodas vai šaddá doarvái čieŋal brukka vuonabealde.
- Bárrobuođđu/deavdinjuolggi bidjat oktan dássidit ordnet mođi deavdinjuolgái.

4.1.3 Báikeovddideapmi

Doaibmabijut mat sáhttet olahit doarjaga fertejit geografálaččat leat gávpogiid ja čeahkebáikkiid guovddášguovlluin. Dát doaibmabijut sáhttet olahit doarjaga:

- Báikkálašanalysa ráhkadi⁴.
- Ráhkadi almmolaš olgosajiid (gávpešillju, sajít, jna.).
- Gálvvostit/čuvget almmolaš olgosajiid.
- Ráhkadi ruonástruktuvrra.
- Ráhkadi birasluotta(-id), v-/s- luottaid, bisánčovdosiid.

4.1.4 Čáhcehákan

Sáhtta mieđihit doarjaga dálá/ođđa suohkanlaš, suohkangaskasaš ja priváhta čáhcerusttegiidda (oassečáhcerusttegat ja eará stuorát oktasaščáhcerusttegat).

Doarjaga sáhtta addit ođđa/dáláš čáhcerusttegiid doaibmabijuide, maid lea ulbmilin:

-Olahit duhtadeaddji lágidansihkarvuođa/kapasitiivvaláš.

Ovdamearkkat doaibmabijuide leat: Alášvuojudanálddis, rieggájođđasat, deaddolasihan-/deaddogeahpedanrusttegat, divodit sisaváldinrusttegiid, viiddidit ođđa gáldu, buhtalas sirdinjohtasat.

- Olahit duhtadeaddji juhkančáhcekalitehta lágiduvvon doalliide.

Ovdamearkkat doaibmabijuide leat hukset ođđa gáldu, čáhcedikšunrusttega ásahan dihtii 1. ja/dahje 2. hygienalaš cakkii.

4.2 Doarjjamearit

Čáhcehákkandoaibmabijuid eanemus doarjjaproseanta lea 25%

doarjjavuoigaduvvon goluin. Erenoamáš háviid sáhtta fylkkasuohkan juolludit doarjaga gitta 50 % doarjjameari rádjai.

Suohkanlaš eará siskkáldas struktuvradoaibmabijuide lea eanemus doarjjaproseanta 50% doarjjavuoigaduvvon goluin. Suohkana čáhcehákkama doarjaga mihtideamis deattuhuvvojit dát dieđut:

- Ruđalaš gokčanmuddu ovdal ja maŋŋil huksema.

- Jahkedivat earret momssa 120m² adnoareála dábálaš viesus mii lea vuodđuduvvon dohkkehuvvon ruđalaš gokčanmuddui.

-Divatmearri g o geavaha čáhcemihtideaddji (m³-haddi) earret momssa, vuodđuduvvon dohkkehuvvon ruhtadan gokčanmuddui.

- Huksendoaibmabiju servodatlaš mearkkašupmi.

4.3 Gollorasttildeamit

Váldonjuolggadusa mielde ii addo doarjja belohakkii gokčat gollorasttildemiide mat gullet proševtta čađaheapmái. Fylkkasuohkan sáhtta datte dás spiehkastit, jus lea áibbas erenoamáš ákkat rasttildemiide, maid suohkanis ii lean vejolašvuohta ávaštit g o ohcan čállui.

4.4 Gaskavuohta suohkanlaš ovddidanfondii

Buot ulbmiliidda gos doarjjavuoigaduvvon golut (doarjjavuođđu) sáhká < 300 000,- Nkr. galgá doarjjaohcan loahpalaččat meannuduvvot juohke áidna suohkanis. Dát

⁴ Báikeanalysain oaivvilduvvo dán oktavuodas máhtu systematiseret, ádden dihte báikki historjjá, dilálašvuođa ja boahpteáigevejolašvuođaid, vrd. definišuvnna Birasgáhttendepartemeantta oaivadeaddji T-986 Stedsanalyse – Innhold og gjennomføring.

guoská maiddáid daid proševttaide ge, gos guokte dahje moadde suohkana ovttasbarget.

Ulbmil dalle go doarjjavuogaduvvon golut leat = 300 000 Nkr, sáhtta suohkana iežas vuoruheami mielde meannudit áigumušain suohkana ovddidanfoandda oasse- dahje ollesruhtadeamis. Suohkana ovddidanfoandda oasseruhtadanoassi adno dáid háviid dego suohkanlaš iežaskapitála oassin.

5. Doaibmabiju čađaheami gáibádus

Dát gáibádusat biddjot doarjjavuostáiváldái doaibmabiju čađaheami oktavuodas:

- Doaibmabiju loahpparaporttas ja dan namuheamis mediain dahje doarjjavuostáiváldi ruovttusiidduin, galgá čuvgejuvvot ahte Romssa fylkkasuohkan guovllulaš ovddidanetáhta bokte, lea dorjon doaibmabiju. Grafálaš dihtorfiilla sierra govastat dán anus, sáhtta oazžut go váldá oktavuodá Romssa fylkkasuohkaniin.
- Buot gálvvuid ja bálvalusaid háhkamat mat gullet doaibmabijuide, oktan prošektajođihemiin, galget dahkkot lágaid ja láhkaásahusaid almmolaš háhkamiid mielde.
- Doaibmabidju ferte čađahuvvot daid plánaid ja eavttuid mielde, mii leat čállon ovttasbargošiehtadusas mii bidjá vuoddu fylkkasuohkana searvama prošektii. Jus galggaš rievdaduvvot doaibmabidju siehtadusa ektui, de ferte čálalaččat dan ohcat. Rievdadusaid eai galgga čađahit ovdal go Romssa fylkkasuohkan čálalaččat leat dasa addán lobi.
- Jus doarjjavuostáiváldi ii deavdde eavttuid mat leat biddjon vuodđun ovttasbargošiehtadusas, de sáhtta doarjja váldot ruovttoluotta dahje geahpeduvvot.
- Doaibmabidju ii galgga álggahuvvot ovdal go leat ollásit ruhtaduvvon, dan ruhtadanplána mielde mii lea ovttasbargošiehtadusas.
- Fylkkasuohkan sáhtta gáibidit máksit ruovttoluotta jus vuostáiváldi ii sádde raoortema, nugo eaktuduvvon ovttasbargošiehtadusas, dieđiha boastu dieđuid dahje doarjja ii leat adnon juolludeami áigumuša mielde. Jus vuostáiváldi ii mávsse ruovttoluotta dákkár háviid, de árvvoštallá fylkkasuohkan rievttálaš vugiid mielde oaččudan dihte daid ruđaid mat leat buorriin.

6. Lágalašvuodaáigodat Doarjagiidda

Bušehttajagi 2003 rájes lea doarjalohpádus buhttejuvvon ovttasbargošiehtadusain Romssa fylkkasuohkana ja juohke áidna doarjjavuostáiváldi gaska. Ovttasbargošiehtadus gusto doaibmabidjočađaheapmái ja ruhtademiid searvamiid doarjagiid bokte.

Juohke ovttasbargošiehtadus mudde lágalašvuodaáigodaga juohke áidna doarjaga, sihke dan ektui goas doaibmabidju galgá leat álggahuvvon ja vurdojuvvo loahpahuvvot, go avžžuhuvvo máksit loahpparuđaid dan gulli duođaštuvvon čállosii. Jus soahpamušáigodat galggašii guhkiduvvot, de ferte dát ohccot Romssa fylkkasuohkana guovllulaš ovddidanetáhtas buorre áiggis ovdal go siehtadusáigi nohká. Maŋgil siehtadusáiggi de adná Romssa fylkkasuohkan vuogiatvuodaseaset geassit ruovttoluotta ruđaid mat leat bahcan.

7. Rehketoallu ja máksámušat

- Doarjjavuostáiváldi galgá doaibmabidjui čállit sierra rehketoallui. Rehketoallu galgá čállot nu ahte dan sáhtta buohtastahttit goluidluottuin mii lea biddjon vuodđun doarjagii.

- Oassemáksima ávžžuhusas galgá leat aiddostahtton rehketdoallu, mii sáhtta buohtastahttot goluidluoittuin mii lea vuodđu doarjagii. Lea vejolaš oasi máksit, golahuvvon goluid mielde, gitta 75 % doarjjasupmis.
- Loahppamáksima ávžžuhusas galgá mielddusis bidjat loahpparaportta oktan aiddostahtton ja dárkkistuvvon rehketdoaluin. Rehketdoalu galgá sáhttit buohtastahttit dán šiehtadusa goluid mielde. Lassin galget šiehtadusa buot eavttut leat ollašuvvan.
- Jus doaibmabidju čađahuvvo uhcit goluin dahje čađahuvvo uhcit ládje go eaktuduvvon álgoplánas, de galgá lohpadus geahpeduvvot vástideaddji goluid mielde.
- Ferte várašuvvo ahte Romssa fylkkasuohkan ja Riikarevišuvdna sáhttet dárkkistit dan ahte ruđat adnojit eavttuid mielde.

BAGADUS ČÁLLIT OHCAMA

1.1 Ohcama ovdanbuktinvuohki

Ohcan galgá dábálaččat ovdanbuktit dán struktuvrra mielde:

- Duogáš das manne doaibmabiju háliida čađahit.
- Ulbmil(at) doaibmabiju čađahit
- Govvidit doaibmabijuin mii plánájuvvo čađahuvvot.
- Prošeavtta ovdánanplána.
- Goluidluoitin mii čájeha ruhtadárbbu juhkkon váldopoasttaide main leat eahpesihkaris margiina juleaš dal juohke áidna váldopoasttas dahje dego sierra váldopoastan.
- Ruhtadanplána gos iežasruhtadeapmi ja eará ruhtadangáldut leat definerejuvvon.
- Mildosat (vrd. Gáibádus mii válddahallo Kap.6.2.-6.7)

Eaktuduvvo ahte doaibmabidju masa ohcco ruhtadandoarjja, lea dohkkehuvvon ja čállon suohkana jahkebušehtas.

1.2 Golloluoitin ja ruhtadanplána

Ohcamis galgá goluidluoitu leat juhkkon váldopoasttaide, ja realisttalaš evttohus prošeavtta golut ruhtadeapmai. Golut galget biddjot áigemearridan haddedássi. Goluidluoitumii gullet teknalaš plánemii ja meroštallon haddegoargnumiidda prošeaktaáigodagas. Ohcamis galgá bohtit ovdan leat go goluidluoitin váldon mielde ovdaprošeavttas bienalaš prošeavttas dahje fálaldagas. Jus leš stuorra eahpesihkarvuolta ovddiduvvon goluidluoitimis, de sáhtta fylkkasuohkan gáibidit ahte fálaldat vižžo ovdal go ohcan dohkkehuvvo.

Jus fálaldat mii maŋŋálea vižžon spiehkasta sakka goluidluoitumis mii lei biddjon vuodđun dalle go ohcan meannuduvvui, de galgá dát dieđihuvvot fylkkasuohkanii nu jođánit go vejolaš, vai sáhttet divvut doarjjavuodđu ja doarjaga sturrodaga.

1.3 Vuodđodáhkádus

Suohkan galgá oamastit areálaid mat luvvejuvvojit dáid investeremiin:

- Láhčit dili ealáhusareálaide.
- Hukset industribrukkaid ja brukkaid mat galget gokčat johtolatulbmiliid.
- Báikkálašovddideamit.

Hálddašanvuoigatvuohta vuodđuduvvon láigošiehtadusaide juohkinlága mearrádusaid mielde, maiddáai leat dohkálaš vuodđodáhkádus. Gulahallan láigošiehtadusa mánggus galgá leat mielddusin ohcamii.

Ovdaoastinšiehtadus lea dego gaskaboddosaš vuodđodáhkádussan. Dákkár šiehtadus sáhtá dohkkehuvvot dainna eavttuin ahte eananoastin bistá jagi dan rájes go šiehtaduvvo. Šiehtadus galgá sihkarastit dihto eananhatti. Ovdaoastinšiehtadus galgá leat gulahallon. Čáhceháhkandoaibmabijuide gusto dego ohcamii duođaštus biddjo mielddusin dáid sihkarastimiidda:

- Dárbbášlaš čáhce- ja dulvadanvuoigatvuođat.
- Eavttuid bidjat.
- Eatnama čáhcedikšunrusttegiid, alášvuojudanaldása, deaddogeahpedan-/deaddolasihanrusttegiidda.
- Vuoigatvuođat bidjat ja máđasatnit johtasiid doppe gos suohkan ii oamas eatnama.

1.4 Láhčín ealáhusareálaide

Čuovvuváš galget dábálaččat čuovvut mielddusin ohcamii:

- Dohkkehuvvon muddenplána dan plánejuvvon huksenguvillos.
- Várdduskárta mii čájeha dáláš ja plánejuvvon luottaide, čáhce-, čáhcebohce- ja badječáhcejohtasiid.

Barggut mat gullet ohcamii galget merkejuvvot sierra kártaávdnasiin, dan láhkai ahte lea álki buohtastahttit kártaávdnasiid goluidluoittuin ja muđui ohcanduođastušain. Ovdalis čađahuvvon huksemat maida lea doarjja addon, galget maid merkejuvvot kárttas.

- Tevnnegat (plána, oassi) mii čájeha huksenčovdosa birastahttiseaguhussii meara deavdimis.

1.5 Industribrukkat ja brukkat mat galget gokčat johtolatulbmiliid

Dát galget dábálaččat čuovvut mielddusin ohcamii:

- Muddenplána plánejuvvon huksenguovlui.
- Tevnnegat (plána, oassi) mii čájeha huksenčovdosa dan plánejuvvon bruggii.
- Dilálašvuođaplána huksenguovllus.
- Cealkámuš Kystverket Romssa ja Finnmárkku huksendoaibmabiju teknalaš/maritiimma árvvoštallamis.

1.6. Báikkálašovddideapmi

Dát galget dábálaččat čuovvut ohcama mielddusin:

- Plánejuvvon huksenguovllu muddenplána/suohkanoasseplána.
- Báikkálašanalysa guovlus (jus leš dahkkon).
- Dan dihto huksenguovllus ja das man stuooris doaibmabidju lea, njálmmálaš válddahallan ja tevnnegat/sárgosat dain:

Tevnnegat plánejuvvon almmolaš olgosajiid oktan vejolaš viessogálvvuid-/čuvvanoasit, dan dihto huksenguovllus.

Tevnnegat plánejuvvon ruonástruktuvrras dan dihto huksenguovllus.

Tevnnegat plánejuvvon birasluotta, v-/s-luotta, bisánančovdosat.

1.7 Čáhceháhkan

Suohkana ja priváhta čáhcerusttegiidda gusto dábálaččat ahte mielddusat galget čuovvut ohcama:

- Duođaštus ahte huksendoaibmabidju lea dohkkehuvvon juhkančáhceláhka-ásahusaid mearrádusaid mielde.

- Válddahallan ja kárten mii sísttisdoallá dáláš ja plánejuvvon čáhcehákanvuogádaga (golgan, gáldu, sisaváldin, čáhcedikšunrusttet ja johtu).
- Várddus daid doalliide háhkanguovllus geat leat lakton ja/dahje galget laktot rusttegi.
- Duodaštus suohkana/čáhcerusttega goluide, sisaboađuide ja máksindáside dán láchkai:
- Ovdal ja maŋŋil huksemiid dieđihuvvojit ollislaš golut, mat gullet mearrideami jahke- ja laktindivagiid meroštallanvuodđui.
- Mearriduvvon ruhtadeapmi gokčamat ovdal ja maŋŋil huksema.
- Jahkedivagat (120m² dábálaš viessu adnoareálain) ovdal ja maŋŋil huksemii biddjo vuodđon daid dohkkehuvvon ruhtadeami gokčamii 0, 25 ja 50 % doarjjameriin.
- Gustojeaddji divatmearri čáhcemihtideaddji (m³-haddi earret momsa) adno ovdal ja maŋŋil huksemii, vuodđuduvvon dohkkehuvvon ruhtadeapmi gokčamiidda ja 0, 25 ja 50 % doarjjameriin.
- Bistevaš oassehaddi guovtteoasat divatortnegis ovdal ja maŋŋil huksemii, biddjo vuodđon ruhtadeami gokčandásis ja 0, 25 ja 50 % doarjjameriin.

Priváhta čáhcerusttegiidda gusto dasa lassin velá dát:

- Priváhta čáhcerusttegat (oassečáhcerusttegat ja eará stuorát oktasašrusttegat) galget ovddidit suohkaniid ohcamiiddiset bokte.
- Čáhcerusttega njuolggadusat čuvvot ohcama.
- Čáhcerusttet galgá gullat suohkana čáhcehákan váldoplánii.
- Huksendoaimbidjohcamii galgá leat dohkkehuvvon juhkančáhceláhkaásahusaid mearrádusaid mielde.
- Suohkan galgá addit cealkámuša ohcamii čáhcehákkama váldoplána ektui.
- Suohkan sáhtá bidjat eavttuid rávvagiidda fylkkasuohkanii daid suohkana čáhcehákkama plánaid ektui.
- Jahke- ja laktindivadagiid dássi ii galgga, plánejuvvon huksema mielde, leat uhcit go suohkana jahkedivagiin

DOAIMBABIJUT JA GOLUIDÁDAT MAT EAI GULA DOARJJAORTNEGII

Čuovvuváš ulbmilat eai gula doarjjaortnegii:

- Plánen-/huksendoaimbijut mat leat álggahuvvon dahje čađahuvvon ohcanáiggis.
- Doaimbijuid suorggit maidda leat ásahuvvon bistevaš doarjjaortnegat.

Ovdamearkkat dása leat:

Huksendoaimmat guolástanhámmaniin maid sáhtá doarjut

Guolástusdepartemeantta bušeahta bokte (Kap 1062 poasta 30/poasta 60).

Kulturdoaimbijut nugo kulturviessodoaimbijut, speallanruhta, vuodđo- ja doaimmadoarjja ja olggustallanruđat.

Doarjjaortnegat ovdanbukton⁵ jahkásaččat lea luondduhálldašeami, kulturमितosuođjalusas, nuoskkideamis ja gávpotovddideamis.

Alvoekonomalášdoaimbijut ovdamearkka dihteENOVA olis.

- Huksenteknalaš barggut ealáhusareála oktavuodas láchčin (Ovdamearkkat: sierra luodda-/bisánansadjevuogádat, siskkáldas čáhce- ja čáhcebohcejohtasat, ealáhusareála dulben).

⁵ Birasgáhttendepartemeanta ovddida johttičállosgiin oktan dáid surggiid doarjjaortnegiin.

- Govdbruggarusttet joavdofatnasiidda oktan govdbruggarusttega čiekñudemiin ja suodjalemiin.
- Ráhkadit luotta, čázi, čáhcebohcciid ja badječázi dan oktavuodas go odđa viessosajit ásahuvvojit dahje dáláš viessoguovlluide oččodit eanet viesuid.
- Viessoguovlluid lagasbirasdoaimbajut.
- Ráhkadit bisánansajiid daid sajiin gos lea geavaheaddjimáksu biddjon(bisánandivagat).
- Ráhkadit muddenplánaid, suohkanoasseplánaid ja suohkanplánaid
- Suohkana viesut, earret viesut mat gullet čáhcehákanáigumušaide (deaddolasiheapmi/deaddogeahpedeapmi, čáhcedikšun, sisaváldinlágideapmi)
- Čáhcebohcehuksen gávpogiin ja čoahkkebáikkiin (buoridit johtasiid, molsut oktasašvuogádagas sierravuogádahkii, pumpenstašuvnnat ja čáhcebohcebuvttistanrusttet).
- Prošeavttat main lea sierra vuoigatvuođat dušše ovttá geavaheaddjái várás.
- Čáhcehákkandoaimbajut mii dušše lea ovdamunnin ovttá áidna doallái.
- Buhtis dustehusdoaimbajut čáhcehákkamii siste (omd. oastit tånkabiilla, buhtistanrusttegat johtaleapmi ja ásahit heahtečáhcegálduid).
- Čáhcehákanrusttet mii ii huksejuvvo dan juhkančáhceláhkaásahusaid mielde mii lea mearrádusas.
- Čáhcehákanrusttegat mat eai leat juhkančáhceláhkaásahusaid mearrádusaid mielde, vrd. juhkančáhceláhkaásahusa 8.š⁶.
- Kvalitehtaráhkaneaddji doaimbajut čáhcehákkamis, sihkarastin dihte kvalitehtagáibádusa og badjel juhkančáhceláhkaásahusa.

Doaimbajuide mat gullet doarjjaortnegii, leat liikká goluidáđat mat eai leat doarjjavuoigaduvvon. Dát leat dát:

- Viessosadjeteknalaš barggut ealáhusguovlluid láchčimiid oktavuodain.
- Goluidgolganbáikkiide/juhkančáhcegálduide mearrádusat.
- Eanahákkamat ja buhtadusat.
- Huksenloatnareanttut.
- Golut bidjat johtasiid.
- Buhtis divudan-, doaimma- ja máđasatnindoaimbajut.

ležas notáhtat

⁶ Čáhcehákkama ja juhkančázi láchkaásahus (Juhkančáhceláhkaásahus) maid Sosiála- ja dearvasvuodadepartemeanta lea dohkkehan juovlamánu 4.b. 2001, ja mii bodii fápmui odđajagimánu 1.b. 2002.

Bajit ulbmilat

Fylkkaplána 2004

1. Ceavzilis ovdáneapmi

Buot doaimmat Romssas galget huksejuvvot ceavzilis ovdáneami prinsihpaid alde, mii váfista ahte luondduvuođđu seailu ja sirdo boahtevaš buolvvaide.

2. Guovllulaš ovdáneapmi (guovllulaš vuodđuduvvon ássan- ja ealáhusovdáneapmi)

- Romssa fylka galgá ovddiduvvot nannedettiin guovllulaš demokratiija.

Fylkkasuohkana ovttasordnejeaddji ja guovllupolitihkalaš rolla galgá šaddat oainnus ja čielgaseabbun.

- Sihkarastin dihte guovllulaš girjáivuođa ássama ja eallinvuogi dáfus, galgá min oktasaš kulturárbi; sihke dáža, sámi ja kveana, biddjot buot servodatsurggiid ovddideamiide vuodđun. Kulturpolitihkka ja álbmotdearvvasvuodábargu galgá váikkuhit álbmogii buoret eallinkvalitehta.

- Ávžžuhit dihte ahtanuššama, iehčanasvuoda ja mielovddasvástádusa, galget mánáide ja nuoraide sihkarastit vejolašvuodaid searvat ja váikkuhit guovllulaš demokratiija.

- Váldosárgosat Romssa ássanminstara galget bisuhuvvot og nanne olles guovddášstruktuvrra ja ásaht birgennávccaid báikegottiide.
- Láhčit dili ovddidanlaš, ođđahutkás ja gilvonávccalaš ealáhusaide.
- Infrastruktuvra galgá Romssa fylkkas guovdilastot dego vuodđun guovllulaš ovddidemiid:
 - Gilvonávccalaš oahpahuš-, dutkan- ja ovddidanbirrasat galget ain ovddiduvvot.
 - Fievrridan- ja telegulahallan isiskkáldasstruktuvra galgá hálddašuvvot ja ovddiduvvot addin dihte servodat ja ealáhusaide eavttuid ovddideapmái ja márkanjohtuleami seamma dássái go riikka guovddáš guovlluin.

3. Bálvaleapmi

- Bisuhit ja ovddidit servodatbálvalusaid ja buriid birgeneavttuid buot ássiide fylkkas.

Romssa fylkkasuohkan
Fylkkaviessu
Poastastobe 6600
9296 Tromsø
Tel. (+47) 77 78 80 00
Fákxa (+47) 77 78 80 01
www.tromsfylke.no

